

1. Međunarodni transdisciplinarni simpozij

BIOETIKA I APORIJE PSIHE

Zagreb, 23.–25. studenoga 2017.

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku

(Ivana Lučića 1a, Zagreb)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

(Ivana Lučića 3, Zagreb)

1st International Transdisciplinary Symposium

BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

Zagreb, November 23–25, 2017

Centre of Excellence for Integrative Bioethics

(Ivana Lučića 1a, Zagreb)

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

(Ivana Lučića 3, Zagreb)

SADRŽAJ / CONTENTS

Organizatori Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe /</i> Organisers of the International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	5
O Međunarodnom transdisciplinarnom simpoziju <i>Bioetika i aporije psihe /</i> About the International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	9
Program 1. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe /</i> Programme of the 1st International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	19
Sažeci izlaganja / Presentation abstracts	29
Popratni program / Supplementary program	71
Adresar / Address book	79

**ORGANIZATORI
MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE***

**ORGANISERS
OF THE INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

**Organizatori /
Organisers**

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku /
Centre of Excellence for Integrative Bioethics

Hrvatsko bioetičko društvo /
Croatian Bioethics Society

Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta u Zagrebu /
University Centre for Integrative Bioethics, University of Zagreb

Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu /
Centre for Integrative Bioethics, Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb

Udruga »Ludruga«, Zagreb /
“Ludruga” Association, Zagreb

Projekt »Zoom na psihu«
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) /
Project “Zoom on Psyche”
(Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb)

Organizacijski odbor
Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija
Bioetika i aporije psihe /
Organisation committee of the
International Transdisciplinary Symposium
Bioethics and Aporia of Psyche

Predsjednik / President:

LUKA JANEŠ (Zagreb)

Tajnica / Secretary:

LIDIJA KNORR (Zagreb)

Članovi / Members:

VALENTINA ČARAPINA (Zagreb), ANTE ČOVIĆ (Zagreb), ADI HASAN-BAŠIĆ (Prag), TAMARA DRAŠKOVIĆ (Nikšić/Zagreb), THEODOR ITTEN (St. Gallen), HRVOJE JURIĆ (Zagreb), KSENIJA KAPELJ (Zagreb), ANA KRALJEVIĆ (Zagreb), MIRA MATIJEVIĆ (Zagreb), ALEN OREŠKOVIĆ (Zagreb), LUKA PERUŠIĆ (Zagreb), VLATKA ROČIĆ-PETAK (Zagreb), IGOR SALOPEK (Karlovac), PHILIPP TOMAŠ (Zagreb)

**O MEĐUNARODNOM
TRANSDISCIPLINARNOM SIMPOZIJU
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE***

**ABOUT THE INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

Iako je filozofsko-bioetička rasprava u Hrvatskoj doživjela ubrzani razvoj u posljednjih petnaestak godina te se osebnim profiliranjem stvorio potentni koncept *integrativne bioetike*, u području istraživačke i implementacijske prakse rijetko se ispitivao fenomen psihe.

Psiha, u ne potpuno istoznačnim varijantama još razumijevana kao *duša* ili kao *um*, a najčešće shvaćena kao cjelina svjesnih i nesvjesnih sadržaja ili ukupnost osobina (in)tangibilnog sebstva, ima značajno mjesto u povijesnom razvoju čovječanstva i jedno je od najistraživanijih, ali ujedno i najslabije razumijevanih fenomena života. Temelje znanstvenog ispitivanja psihe udarila je filozofija antičke Grčke i filozofi su psihi, kao predmet promatranja, nastavili proučavati do suvremenog doba u personalnim, interpersonalnim i društvenim, odnosno kulturnim i političkim kontekstima i aspektima kroz množnost znanstvenih i kulturnih perspektiva i pristupa. Slično, od najranije dobi liječnici su pokazali posebno zanimanje za probleme psihe te su novostvorene grane psihijatrijskog i neurološko-neurokirurškog ispitivanja i liječenja dobile značajno mjesto u društvenoj strukturi koja je svoje nove horizonte, a time i kompleksne probleme, raskrila tehno-znanstvenim i političko-ekonomskim razvojem u okviru procesa globalizacije.

Kao fenomen ispitivanja, psiha tako objedinjuje filozofiju i psihijatriju na planu bioetike, pri čemu, upravo zbog mnogovrsnosti pristupa i problema, od filozofskih teorija, preko psihoanalize, etnopsihijatrije, antipsihijatrije, psiholoških teorija, pa do različitih vrsta terapija i teorija terapija, projekt integrativne bioetike nudi priliku razvoja novih shvaćanja i metodoloških preispitivanja. Također, s obzirom na to da projekt integrativne bioetike podrazumijeva teorijsku, praktičnu i edukacijsku dimenziju djelovanja, naime, transdisciplinarnog je karaktera i teži implementaciji, prirodnim se nameće podariti predmetu psihe i javne događaje koji metodom dijaloškog ulančavanja perspektiva otvaraju prijeko potrebne, kod nas slabo ispitivane probleme i omogućuju

povezivanje potencijalnih izvoditelja zajedničkih projekata koji će imati izravan utjecaj na situaciju u društvu.

U sklopu poznatog ciklusa tribina Hrvatskog bioetičkog društva »Bioetički utorak«, 8. ožujka 2016. godine organizirana je tribina na temu »Psihofarmaci u psihijatriji: potreba ili nasilje«, koju su osmislili i proveli Luka Janeš, tada student Odsjeka za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Suradničkog kruga studenata Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku, te Luka Perušić, asistent na Odsjeku za filozofiju i Centru za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na tribini, održanoj na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gostovali su Vlado Jukić, ravnatelj Klinike za psihijatriju »Vrapče« u Zagrebu, Martin Kuhar, istraživač u Zavodu za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu te Robert Torre, subspecijalist za alkoholizam i druge ovisnosti na Klinici za psihijatriju u Kliničkom bolničkom centru »Sestre milosrdnice« u Zagrebu. Tribina je privukla pozamašan, odnosno rekordan broj posjetitelja te uz polemički, pluri-perspektivni dijalog polučila među posjetiteljima i predstavnicima raznih udruga izniman interes za temu. Zajednički, istaknuli su želju i potrebu za novim projektima ovog tipa te nadu da će se u kontekstu budućnosti projekta formirati i transdisciplinarna radna skupina za izmjene odgovarajućeg zakona. Tako je jedna tribina »Bioetičkog utoraka« ujedno postala prva tribina novog popularno-znanstvenog projekta »Aporije psihe«, čija je prva faza bila formiranje javnih rasprava pomoću kojih će se prepoznati potencijali platforme.

Tribina »Obespravljanje osoba s duševnim smetnjama« održana je 29. travnja 2016. godine u svrhu ispitivanja aktualnih problema pravne regulacije odnosa prema osobama s duševnim smetnjama. Gostovali su Marko Kos, asistent na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Mirna Ukrainčik Jovanovski, studentica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Alen Orešković ispred udruge »Ludruga« te Slađana Štrkalj Ivezić ispred udruge »Svitanje«.

Tribina »Psihoterapija umjetnošću« održana je 20. listopada 2016. godine te je za cilj imala ukazati na psihoterapijske metode alternativne terapiji psihofarmacima, koje su prezentirali Zlatko Bastašić iz Savjetovaništa »KREMOK« iz Zagreba, Hrvoje Handl, psihijatar zaposlen u Psi-

hijatrijskoj bolnici »Sveti Ivan« u Zagrebu, Tara Beata Racz, studentica Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu i Damir Miholić, profesor Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tribina »Otvoreni dijalog« održala se 13. prosinca 2016. godine, s ciljem ukazivanja na metodu »otvorenog dijaloga« koja idejno podrazumijeva paradigmu vanbolničkog tretiranja psihičkih i mentalnih smetnji (»liječenje u zajednici«), s posebnim fokusom na otvorenu psihoterapijsku komunikaciju u kojoj uz psihijatare, psihoterapeute i medicinske tehničare sudjeluje i nemedicinsko osoblje, što su detaljno prikazali i objasnili Hugo Koetsier, voditelj Trimbos instituta, nizozemskog instituta za mentalno zdravlje i ovisnosti s adresom u Utrechtu i nositelja Twinning projekta u suradnji s Ministarstvom zdravlja Republike Hrvatske, zatim Frans van Mierl, djelatnik u Trimbos institutu u Utrechtu, te Vlatka Ročić-Petak i Ksenija Kapelj, voditeljice projekata udruge »Ludruga«.

Tribina »Psihoanaliza« održala se 23. ožujka 2017. godine, s ciljem vraćanja u fokus tuzemnih rasprava psihoanalitičku tradiciju i njen istinski doseg. Sudjelovali su Dragutin Vučković iz Hrvatskog društva za analitičku psihologiju i Vladimir Nemet iz Psihološkog savjetovaništva i psihoterapije »Zagreb«.

Konačno, tribina koja je programski obilježila završnu fazu pripremljenih javnih rasprava i okrenula se k otvaranju faze organiziranja simpozija održana je 25. svibnja 2017. na temu »Ovisnosti i psiha«. Uz ponovno rušenje rekorda posjećenosti, razmatrao se utjecaj ovisnosti o psihoaktivnim sredstvima na psihička stanja osoba, s posebnim naglaskom na konstantnu ekspanziju novih supstancija zbog kojih se psiha izlaže opasnostima robovanja. Medij izlaganja bila su osobna svjedočenja Gorana Barea, pjevača glazbenog sastava »Majke«, psihijatra Slavka Sakomana i Igora Bolteka, menadžera u privatnoj tvrtki za pomoćne djelatnosti u izvodačkoj umjetnosti.

U kratkom vremenu postojanja, »Aporije psihe« zadobile su profil međunarodnog znanstveno-popularnog događaja koji se bavi temom od velikog značaja, na temelju čega je zaključeno da je potrebno daljnje oblikovanje suradničke platforme na višem stupnju znanstvene djelatnosti. Upravo to bio je razlog organiziranja međunarodnog transdisciplinarnog simpozija *Bioetika i aporije psihe*, s namjerom da simpozij

postane redovito godišnje okupljanje znanstvenika i entuzijasta koji gaje interes za teme vezane uz psihi i mentalno zdravlje.

U duhu integrativne bioetike, smisao je i cilj simpozija pluriperspektivno i transdisciplinarno povezati što više raznovrsnih korpusa znanja i iskustva – u rasponu od filozofije, sociologije, antropologije i psihologije, preko kognitivne znanosti, neuroznanosti i psihijatrijske medicinske prakse, do različitih kulturnih perspektiva – u svrhu rasvjetljavanja poteškoća i aporija psihe te dolaženja do konkretnih rješenja. Naime, na globalnoj i lokalnoj razini prisutna je zabrinjavajuće ekstremna stigmatizacija osoba s psihičkim patnjama i izazovima promjenjivosti stanja svijesti, kao i deficit interdisciplinarnog dijaloga o temi psihe u kontekstu psihijatrije i psihoterapije, što za posljedicu ima nedostatno artikuliranu definiranost fenomena psihe i poremećaja u konstelaciji, s jedne strane, odnosa uma i tijela, a s druge strane, konteksta povijesti i kulture. Neki od istaknutijih problema su tabuiziranje psihičkih patnika, prakse institucionalne psihijatrije, prekomjerno propisivanje psihofarmaka i nedostatak rasprave o njihovim nuspojavama, manjak integracije perspektiva koje mogu pridonijeti psihičkom zdravlju, deficit javne rasprave o psihi i mentalnom zdravlju u vidu radionica, tribina i simpozija, ekonomska nepristupačnost psihoterapije, izostanak umjetničkih i drugih kulturnih perspektiva pri liječenju psihe te nedostatna edukacija i odgoj djece i mladih o navedenim problemima.

Stoga je, osim prijedloga konkretnih rješenja, nakana simpozija nadvladati aktualnu situaciju deficita javnih rasprava o temi psihičkog i mentalnog zdravlja te utabati put pozitivnom orijentiranju u sabiranju znanstvenih i kulturnih perspektiva usmjerenih prema konkretnim izmjenama društvenog tretmana fenomena psihe – svakako – ali zapravo prema izmjenama općeg pristupa među osobama.

Although philosophical and bioethical discussion in Croatia experienced an intense development in the last fifteen years, and produced *integrative bioethics* as a potent concept, in its field of research and implementation small attention was paid to the problem of psyche.

Psyche, relatively synonymous with the notions of *soul* and *mind*, and most often understood as the totality of conscious and unconscious content or the sum of the characteristics of (in)tangible self, has an important place in the historical development of humanity, and it is one of the most researched yet least understood phenomena of life. Footholds for the scientific research of psyche was developed by philosophers in Ancient Greece, and it was philosophers who continued to examine psyche throughout epochs and subsequently in contemporaneity, in personal, interpersonal, and social relations, cultural and political contexts and aspects likewise, through the multitude of scientific and cultural perspectives and approaches. Similarly, doctors showed great interest in the problems of psyche, and newly developed branches of psychiatric and neurological-neurosurgical research and therapy gained a significant place in social structure that opened new horizons and complex problems through techno-scientific, political, and economic progress in the framework of globalization.

Within the known Croatian Bioethics Society project of public discussions “Bioethical Tuesday”, in March 8, 2016 a panel was organized on the topic of psychopharmacs in psychiatry. Panel was organized by Luka Janeš, formerly a student of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, and a member of Student’s Assembly of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics, and Luka Perušić, teaching assistant at the Department of Philosophy and Centre of Integrative Bioethics of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb. Panel guests were Vlado Jukić, the principle of University Psychiatric Hospital “Vrapče”, Martin Kuhar, a

researcher at the Institute for the History and Philosophy of Science at the Croatian Academy of Science and Arts, and Robert Torre, a subspecialist for alcoholism and other addictions at the Sisters of Charity Hospital in Zagreb. Panel had a recording visit, and it induced a polemic, pluriperspective dialogue between both the panel members and visitors, producing high interest for the topic among various associations and civil initiatives. Together, a desire and need for the continuation of this type of topics was proclaimed, and a hope that someday the project will result in a transdisciplinary team for law regulation was uttered. Thus, it is how one public discussion gave birth to a project “Aporia of Psyche”, whose first phase was designed to erect a public discussion platform with developmental potency.

Public discussion “Neglecting Persons with Psychic Disorders” took place on April 29, 2016, and it discussed current problems with the law regulation of treating persons with psychic disorders. Panel members were Marko Kos, a teaching assistant at the Department of Philosophy of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, student Mirna Ukrainčik Jovanovski from the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, Alen Orešković in front of “Ludruga” association, and Slađana Štrkalj Ivezic in front of “Svitanje” association.

Public discussion “Art Psychotherapy” took place on October 20, 2016, and its purpose was to show alternatives to treatment with psychopharmacs, with a special focus on art therapy. Panel members were Zlatko Bastašić from the counselling company “KREMOK” in Zagreb, Hrvoje Handl from St. John’s Psychiatry Hospital in Zagreb, Tara Beata Racz, a student of the Academy of Fine Arts at the University of Zagreb, and Damir Miholić, a professor from the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences at the University of Zagreb.

Public discussion “Open Dialogue” took place on December 13, 2016, and it marked the international character of the project. Its goal was to demonstrate the “open dialogue” method of curing mental diseases outside hospital environment. Panel members were Hugo Koetsier, head of the Trimbos Institute for Mental Health in Utrecht, Netherlands, and Frans van Mierl, member of the Trimbos Institute. Trimbos Institute developed a collaborational project with the Ministry of Health

of the Republic of Croatia titled “Twinning”. With them, panel participants were also Vlatka-Ročić Petak and Ksenija Kapelj, leaders of the projects in “Ludruga” association.

Public discussion “Psychoanalysis” took place on March 23, 2017, and its goal was to bring back into focus the tradition of psychoanalysis and the true reach of its research. Contributions to discussion were provided by Dragutin Vučković from the Croatian Society for Analytical Psychology, and Vladimir Nemet from the Psychological Counselling and Psychotherapy “Zagreb”.

Finally, public discussion that marked the end of the initial phase, and the beginning of the second phase which anticipated symposium *Bioethics and Aporia of Psyche* took place on May 25, 2017, with the focus on addiction and its effects on psyche. Breaking the record for the number of visitors again, the panel focused on the effect of the addiction to psychoactive substances, and the future of its development. Contributors were Goran Bare, famous singer of the musical band “Majke”, psychiatrist Slavko Sakoman, and Igor Boltek, manager at the private company for assistance in performance art.

In short period of time, “Aporia of Psyche” gained international and popularizing character by being dedicated to an important problem, upon what grounds a decision was made to continue on with building a collaborative environment through a higher degree of scientific endeavour. Thus began the preparations for the organization of international transdisciplinary symposium *Bioethics and Aporia of Psyche*, with the intention of becoming a regular annual gathering of scientists and enthusiasts interested in problems related to the phenomenon of psyche.

In the spirit of integrative bioethics, the aim of the symposium is to pluriperspectively and transdisciplinarily connect the most diverse corpuses of knowledge and experience – ranging from philosophy, sociology, anthropology and psychology, over cognitive science, neuroscience, and psychiatric medical practice, to different cultural perspectives – in order to illuminate barriers and aporia of psyche, and provide concrete solutions. At the global and local level there exists the worrying presence of extreme stigmatization of persons with psychological suffering, and persons with altering states of consciousness, as well as the deficit

of interdisciplinary dialogue on the subject of psyche in the context of psychiatry and psychotherapy, resulting in the insufficiently articulated definition of psyche and disturbances within the constellation of, on the one hand, relationship between mind and body, on the other hand, the context of history and culture. Some of the more prominent issues are mental illnesses taboo, practices of institutional psychiatry, excessive prescription of psychopharmacs, and the lack of discussion about their side-effects, the lack of integration of perspectives that can contribute to mental health, the lack of public debate on mental health in the form of workshops, forums, and symposiums, economic inaccessibility of psychotherapy, the lack of artistic and other cultural perspectives in the treatment of psyche, and the inadequate education and upbringing of children and young people regarding these problems.

Therefore, besides suggestions for concrete solutions, the aim of this symposium is to overcome the current situation of deficit in public discussion on topics of psychic and mental health, and set a path towards positive orientation in the gathering of scientific and cultural perspectives going for concrete changes in the treatment of the phenomenon of psyche – most certainly – but in fact aiming at changing the general approach between persons.

PROGRAM
1. MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
BIOETIKA I APORIJE PSIHE

PROGRAMME
OF THE 1st INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference Hall, Centre of Excellence for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

17.00–17.30 *Otvaranje simpozija / Opening ceremony*

Plenarna predavanja / Plenary lectures

17.30–18.00 VLATKA ROČIĆ-PETAK (Hrvatska/Croatia): Stigma iz perspektive »stručnjaka po iskustvu« / Stigma from the Perspective of “Expert by Experience“

18.00–18.30 ADI HASANBAŠIĆ (Češka/Czech Republic): Akter u svijetu strukture: zašto je važan osobni narativ profesionalca u polju metalnog zdravlja / Agent in the World of Structure: The Importance of the Personal Narrative of Professional in the Field of Mental Health

18.30–18.45 *Rasprava / Discussion*

18.45–19.00 *Pauza / Break*

19.00–19.30 THEODOR ITTEN (Švicarska/Switzerland): Nova politika iskustva i stare ‘nove ideje’ R. D. Lainga / The New Politics of Experience and R. D. Laing’s Old ‘New Ideas’

19.30–20.00 *Rasprava / Discussion*

20.00–21.30 *Cocktail i zakuska / Cocktail and snack*

Mjesto / Location

Dvorana »Fritz Jahr«, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Ivana Lučića 1a / “Fritz Jahr” Conference Hall, Centre of Excellence for Integrative Bioethics, Ivana Lučića 1a

- 9.45–10.00 *Otvaranje drugog dana simpozija / Opening ceremony of the second day of the symposium*
- 10.00–10.15 LJILJANA MARINAC (Hrvatska/Croatia): Utjecaj međuljudskih odnosa na zdravlje i Gestalt psihoterapija kao pomoć / Impact of Interpersonal Relationships on Health and Gestalt Psychotherapy as Help
- 10.15–10.30 GORAN SUNAJKO (Hrvatska/Croatia): Čuvajmo se »normalnih« / Beware of the “Normal People”
- 10.30–10.45 MARKO TOKIĆ (Hrvatska/Croatia): Unutrašnji konflikti / Inner Conflicts
- 10.45–11.00 *Rasprava / Discussion*
- 11.00–11.15 *Pauza / Break*
- 11.15–11.30 LANA JURČEC (Hrvatska/Croatia): Pozitivna psihologija u obrazovanju: izazovi, mogućnosti i prijetnje / Positive Psychology in Education: Challenges, Opportunities, and Threats
- 11.30–11.45 MARIJANA KLETEČKI RADOVIĆ; MARTINA ŠUŠNJARA (Hrvatska/Croatia): Uloga i značaj socijalnog rada u osnaživanju osoba s psihosocijalnim teškoćama / Role and Significance of Social Work in Empowering People with Psychosocial Difficulties
- 11.45–12.00 IGOR SALOPEK (Hrvatska/Croatia): Izazovi u implementaciji modela psihijatrije u zajednici / Challenges in the Implementation of Community Psychiatry Models
- 12.00–12.15 *Rasprava / Discussion*
- 12.15–12.30 *Pauza / Break*

- 12.30–12.45 JULIJA ERHARDT (Hrvatska/Croatia): Od terapije do poboljšavanja / From Therapy to Enhancement
- 12.45–13.00 MARKO GLOGOŠKI (Hrvatska/Croatia): Osobnost kod životinja / Personality in Animals
- 13.00–13.15 LOVRE ČULINA (Hrvatska/Croatia): Socijalna kognicija *Corvidae* – opravdano pernati primati? / Social Cognition of *Corvidae* – Reasonably Perceived as Feathered Primates?
- 13.15–13.30 *Rasprava / Discussion*
- 13.30–15.00 *Pauza za ručak / Lunch Break*
- 15.00–15.15 NATAŠA JOKIĆ-BEGIĆ (Hrvatska/Croatia): Od prilagodbe do psihičkih poremećaja i natrag / From Adaptation to Mental Disorders and Back Again
- 15.15–15.30 MAJA VEJIĆ (Hrvatska/Croatia): Subjekt i disocijativni poremećaji identiteta / Subject and Dissociative Identity Disorders
- 15.30–15.45 STANISLAV MATAČIĆ (Hrvatska/Croatia): Povijest psihoanalize u Hrvatskoj / History of Psychoanalysis in Croatia
- 15.45–16.00 MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Hrvatska/Croatia): Psiha i sport: alienacija kao egzistencijalno pitanje / Psyche and Sport: Alienation as an Existential Question
- 16.00–16.15 *Rasprava / Discussion*
- 16.15–16.30 *Pauza / Break*
- 16.30–16.45 *Skype razgovor s Danielom Macklerom (Sjedinjene Američke Države) / Skype Dialogue with Daniel Mackler (United States of America)*
- 16.45–17.00 *Skype razgovor s Willom Hallom (Sjedinjene Američke Države) / Skype Dialogue with Will Hall (United States of America)*
- 17.00–17.15 *Pauza / Break*

Plenarna predavanja / Plenary lectures

17.15–17.45 VESNA ŠENDULA JENGIĆ (Hrvatska/Croatia): Terapijski vrtovi: na putu k dobrobiti duše i tijela / Therapy Gardens: On the Path Towards the Wellbeing of the Soul and Body

17.45–18.15 IRENA BAKIĆ (Austrija/Austria): Negiranje psihijatrije kao poveznica između individualne i društvene promjene – putovanja: Zagreb–Sicilija–Beč / Neglecting Psychiatry as a Link between Individual and Social Change – Traveling: Zagreb–Sicily–Vienna

18.15–18.45 *Rasprava / Discussion*

18.45–19.00 *Pauza / Break*

19.00–20.30 ***Okrugli stol »Psihosocijalna podrška u zajednici kao preduvjet za deinstitucionalizaciju psihijatrije« / Round table “Psychosocial Support in the Community as a Prerequisite for Deinstitutionalization of Psychiatry”***

Sudjeluju / Participants:

- ADI HASANBAŠIĆ (Green Doors z. u., Prag / Prague)
- DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb / Croatian Institute for Public Health, Zagreb)
- SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ (Klinika za psihijatriju »Vrapče«, Zagreb / University Psychiatric Hospital “Vrapče”, Zagreb)
- IGOR SALOPEK (Opća bolnica Karlovac; Integrativni centar mentalnog zdravlja, Karlovac / Karlovac General Hospital; Integrative Centre for Mental Healthcare, Karlovac)
- KSENIJA KAPELJ (udruga »Ludruga«, Zagreb / “Ludruga” Association, Zagreb)
- ROBERT TORRE (Klinički bolnički centar »Sestre milosrdnice«, Zagreb / Sisters of Charity Hospital, Zagreb)

Mjesto / Location

Dvorana »D1«, prizemlje, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / "D1" Hall, ground floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

- 9.00–9.15 *Otvaranje trećeg dana simpozija / Opening ceremony of the third day of the symposium*
- 9.15–9.30 DAMIR HRŠAK (Hrvatska/Croatia): Odnos čistoće materijalnog okoliša i psihičke stabilnosti stanovništva / Relation between the Cleanness of Material Environment and the Mental Stability of Population
- 9.30–9.45 BUGA BOSANAC; PETAR GABRIĆ; IVA KUŽINA; MIJA VANDEK (Hrvatska/Croatia): Važnost lingvističkih istraživanja leksičko-semantičke obrade u shizofreniji / Importance of Linguistic Research on Lexic and Semantic Processing in Schizophrenia
- 9.45–10.00 TAMARA DRAŠKOVIĆ (Crna Gora, Hrvatska/Montenegro, Croatia): *Mindfulness* praksa u nastavi / Practicing Mindfulness in Classroom
- 10.00–10.15 NIKOLA PRPIĆ (Hrvatska/Croatia): *Default mode network* u psihičkim poremećajima i terapijski potencijali / Default Mode Network in Psychic Disorders and Therapy Potentials
- 10.15–10.30 *Rasprava / Discussion*
- 10.30–10.45 *Pauza / Break*
- 10.45–11.00 SREĆKO GAJOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Kroz digitalni svijet u potrazi za mentalnim zdravljem / Through Digital World in Search for Mental Health
- 11.00–11.15 VJERA LOPINA (Hrvatska/Croatia): Forumska grupa podrške / Forum Group Support

- 11.15–11.30 LUKA PERUŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Psihička patnja i računalne igre: integrativnobioetičke dimenzije *Senuine žrtve* / Suffering of the Psyche and Computer Games: Integrative Bioethical Dimensions of *Senua's Sacrifice*
- 11.30–11.45 *Rasprava / Discussion*
- 11.45–12.00 *Pauza / Break*
- 12.00–12.15 ANDREJ PREGLEJ (Hrvatska, Slovenija/Croatia, Slovenia): Važnost multimodalnog pristupa liječenju shizofrenije / Importance of Multimodal Approach in Treating Schizophrenia
- 12.15–12.30 DRAGUTIN VUČKOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Kompleksi / Complexes
- 12.30–12.45 EVA DOLAR BAHOVEC (Slovenija/Slovenia): How Real is Real? / Koliko je realno – zbiljsko?
- 12.45–13.00 *Rasprava / Discussion*
- 13.00–14.30 *Pauza za ručak / Lunch Break*

Sekcija A / Section A

Mjesto / Location

Dvorana »D1«, prizemlje, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / "D1" Hall, ground floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

- 14.30–14.45 MIŠEL ANDROIĆ (Hrvatska/Croatia): Kako kultivirati svog unutrašnjeg psihopata i ubijati s osmijehom / How to Cultivate Your Inner Psychopath, and Kill with a Smile
- 14.45–15.00 BERNARD ŠPOLJARIĆ (Hrvatska/Croatia): *Tragoedia humana*
- 15.00–15.15 RONI RENGEL (Hrvatska/Croatia): Mikrozofija i psiha / Microsophy and Psyche
- 15.15–15.30 *Rasprava / Discussion*
- 15.30–15.45 *Pauza / Break*

Sekcija B / Section B

Mjesto / Location

Dvorana »A123«, prvi kat, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / “A123” Hall, first floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

14.30–15.30 *Radionica »Aktivno slušanje i komunikacija« udruge »Ludruga« / Workshop “Active Listening and Communication” by “Ludruga” Association*

15.30–15.45 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »A123«, prvi kat, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / “A123” Hall, first floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

15.45–16.45 *Radionica »Kontekst« Zlatka Bastašića / Workshop “Context” by Zlatko Bastašić*

16.45–17.00 *Pauza / Break*

Mjesto / Location

Dvorana »D7«, prizemlje, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3 / “D7” Hall, ground floor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3

17.00–18.30 *Predstava »S druge strane ogledala« udruge »Ludruga«; otvaranje izložbe fotografija »Zoom na psihu« studenata Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Brankom Kostenjakom iz udruge »Ludruga« / Play “From the Other Side of Mirror” by “Ludruga” Association; opening of*

the photography exhibition “Zoom on Psyche” by Students from the Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, in co-operation with Branko Kostanjak from “Ludruga” Association

18.30–19.00 *Pauza / Break*

19.00–20.30 ***Okrugli stol »Destigmatizacija« / Round table “Destigmatisation”***

Sudjeluju / Participants:

- ALEN OREŠKOVIĆ (udruga »Ludruga«, Zagreb / “Ludruga” Association, Zagreb)
- HRVOJE HANDL (Psihijatrijska bolnica »Sveti Ivan«, Zagreb / St. John Psychiatry Hospital, Zagreb)
- NATAŠA JOKIĆ-BEGIĆ (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb)
- VESNA ŠENDULA JENGIĆ (Psihijatrijska bolnica Rab / Rab Psychiatric Hospital)
- VLATKA ROČIĆ-PETAK (udruga »Ludruga«, Zagreb / “Ludruga” Association, Zagreb)

20.30 *Zatvaranje skupa / Closing of the Symposium*

SAŽECI IZLAGANJA

PRESENTATION ABSTRACTS

MIŠEL ANDROIĆ

Ahmadija muslimanski džamat, Zagreb, Hrvatska /

Ahmadiyya Muslim Jamaat, Zagreb, Croatia

KAKO KULTIVIRATI SVOG UNUTRAŠNJEG PSIHOPATA I UBIJATI S OSMIJEHOM

Uloga sustavne (kolektivne) prinude u razvijanju nasilnih osobina bila je prisutna tijekom cijele ljudske povijesti u obliku kulturne prakse koja je iz ratničke kulture i inicijacijskih rituala svoj najefikasniji oblik poprimila u oružanim snagama. Povlačeći paralele između vojnog psihološkog kondicioniranja, političke indoktrinacije i samoubilačkog terorizma, pokušat ću jasnije predočiti metode razvijanja funkcionalne psihopatije kod ljudi bez unaprijed pronađenih psihičkih tegoba te time rasvijetliti prirodu nasilja koja izrasta iz masovnosti organiziranih sustava.

HOW TO CULTIVATE ONE'S OWN INNER PSYCHOPATH AND MURDER WITH A SMILE

The role of a systematic (collective) coercion in developing violent personality traits has been present throughout the entire human history in the form of cultural practices. From a warrior culture and the rites of initiation it assumed its most effective manifestation in the form of armed forces. Drawing parallels between military combat conditioning, political indoctrination, and suicide terrorism, I will try to more clearly delineate the methods of developing functional psychopathy with people who have previously not been diagnosed with any psychic difficulties. Thus, I will shed light on the nature of violence that grows out of the massiveness of organized systems.

IRENA BAKIĆ

*Sveučilište Sigmunda Freuda, Beč, Austrija /
Sigmund Freud University, Vienna, Austria*

NEGIRANJE PSIHIJATRIJE KAO POVEZNICA IZMEĐU
INDIVIDUALNE I DRUŠTVENE PROMJENE – PUTOVANJA:
ZAGREB–SICILIJA–BEČ

Izlaganje je zamišljeno kao osobna priča s obzirom na to da autorica ne vjeruje da bilo koja naracija od strane subjekta – osobe – može biti samo objektivna. Kroz krajnje intimno otkriće antipsihijatrije u zagrebačkom stanu, koje konceptualno dopunjuje i mijenja njene subjektivne postavke, preko boravka u antipsihijatrijskoj komuni na Siciliji, pa do doktorata u Beču, autorica prede nit osobne transformacije i promatra odraze u društvu pri svom psihoterapijskom radu.

Negiranje psihijatrije, prevladavanje njene moći poništavanjem i demistificiranje psihijatrijskih struktura čin je aktivizma jednako kao i promatranje kako se naše ličnosti kroz to svjesno činjenje mijenjaju i kakav odraz u socijalnoj okolini ti pojedinačni činovi ostavljaju.

DENIAL OF PSYCHIATRY AS A LINK BETWEEN
INDIVIDUAL AND SOCIAL CHANGE – TRAVELS:
ZAGREB–SICILY–VIENNA

The presentation was imagined as a personal story since the authoress does not believe that any kind of narration from a subject – the person – can be objective only. Therefore, it might be more precisely said that the presentation was envisioned as a personal story. Through an extremely intimate discovery of antipsychiatry in an apartment in Zagreb, which conceptually complements and changes her subjective settings, through a sojourn at an antipsychiatry commune on Sicily, all the way to a PhD in Vienna, the authoress weaves a thread of personal transformation and observes the reflections in society in her psychotherapeutic work.

The denial of psychiatry, the overcoming of its power by invalidating it, and the demystification of its structures are all acts of activism as well as the observations of how our personalities change through conscious action, and what kind of reflection these acts leave behind in a social environment.

LOVRE ČULINA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

SOCIJALNA KOGNICIJA *CORVIDAE*: OPRAVDANO PERNATI PRIMATI?

Socijalna kognicija obuhvaća mnoštvo procesa vezanih uz poznavanje informacija o ponašanju članova grupe te djelovanje na temelju tih istih informacija. Za vrste koje formiraju stabilne i kompleksne odnose unutar skupine u kojima pojedinci imaju diferencirane socijalne uloge, mogućnost predviđanja ponašanja članova grupe predstavlja iznimnu korist. Teorija o razvoju kompleksne kognicije kao prilagodbe na kompleksnu socijalnu dinamiku više se ne ograničava samo na red primata (*Primates*), a ovdje se, u tom kontekstu, razmatraju kognitivne adaptacije ptica iz obitelji *Corvidae* koristeći komparativno-kognitivni pristup. S obzirom na to da korvidi i primati dijele određene »kognitivne alate«, nalaže se kako su kompleksne kognitivne sposobnosti evoluirale međusobno neovisno više puta kod vrsta sa značajnim razlikama u moždanoj strukturi i to kao rješenje sličnih socio-ekoloških problema, pri čemu se govori o konvergentnoj evoluciji kognicije.

SOCIAL COGNITION OF *CORVIDAE*: REASONABLY PERCEIVED AS FEATHERED PRIMATES?

Social cognition embraces the multitude of processes related to knowledge of group members' behaviour and action on the basis of same information. For types that form stable and complex relationships within a group where individuals have differentiated social roles, the prospect of predicting the behaviour of group members is an exceptional benefit. The theory of complex cognition development as adaptation to complex social dynamics is no longer limited to primates (*Primates*) only, and here, in this context, the cognitive adaptation of birds from the *Corvidae* family is considered using a comparative-cognitive approach. Given that, they exchange and receive shared "cognitive tools", while complex cognitive abilities have evolved independently of each other several times in species with significant differences in the brain structure, as a solution to similar socio-ecological problems, which is about the convergent evolution of cognition.

TAMARA DRAŠKOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

MINDFULNESS PRAKSA U NASTAVI

Mindfulness praksa predstavlja pojednostavljeni i sekularizirani pristup tehnika meditacije koje proistječu iz drevne budističke misaone i meditativne prakse. Godine 1979. američki liječnik Jon Kabat-Zinn prilagođava *mindfulness* kliničkom kontekstu i sustavno bilježi značajne rezultate u redukciji stresa, anksioznosti i depresivnosti, kao i pri liječenju poremećaja ishrane i zavisnosti. *Mindfulness* tehnike zadobivaju na popularnosti te nakon klinike pronalaze primjenu u radnom, sportskom i školskom okružju. U hrvatskom se jeziku pojam *mindfulness* najčešće prevodi sintagmom »usredotočena svjesnost«, čime je obuhvaćen i preduvjet ovih vježbi. Riječ je o svjesnom i namjernom usmjeravanju pažnje u sadašnjem trenutku na ono što se događa u umu, tijelu i okolini sa stavom zainteresiranosti, neprosuđivanja i prihvaćanja. Za sudionike odgojno-obrazovnog procesa, kako učenike, tako i učitelje, ovo je poziv na smireno, fokusirano i pažljivo promatranje sebe i svijeta oko sebe, ali i putokaz za pronalaženje tihog kutka u sebi – mjesta na kojem se rađa čuđenje, oslušivanje i propitivanje, a zatim i radost spoznaje i razumijevanja. *Mindfulness* je doživljaj vlastitog uma kao toplog doma u kojemu pronalazimo utjehu i sigurnost, ali i nepregledni (samo)spoznajni i samoformirajući potencijal slobodne misaone igre.

PRACTICING MINDFULNESS IN TEACHING

The practice of mindfulness represents a simplified and secularized approach to meditation techniques, which stem from the ancient Buddhist thought and meditation practice. In the year 1979, American doctor Jon Kabat-Zinn modified mindfulness to suit a clinical context, and systematically recorded significant results in the reduction of stress, anxiety, and depression as well as in the treatment of food and dependent personality disorders. Mindfulness techniques are gaining popularity, and after clinical application, they are finding their way into working, sport and school environments. In Croatian, the term *mindfulness* is usually translated with the phrase "usredotočena svjesnost" ("focused consciousness"), which encompasses the prerequisite of the exercises in question. It is about the consciously intentional focusing of attention to what is momentarily happening in the mind, body, and the surroundings

with the attitude of interest, casualness, and acceptance. For the participants of the educational process, students and teachers alike, this is an invitation to a calm, focused, and careful observation of oneself and the world around us. It is likewise a guideline to finding the quiet place within oneself where wonder, listening, and questioning are born, and after that, comprehension and understanding. Mindfulness is about experiencing one's own mind as a warm home in which we find solace and safety but also a non-transparent, self-aware and self-forming, potential for an unrestricted mind play.

EVA DOLAR BAHOVEC

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija /
Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia*

KOLIKO JE REALNO – ZBILJSKO?

Freud je definirao svoju invenciju kao »rađanje psihoanalize«, a Lacan je definirao svoje čitanje Freuda kao »povratak Freudu«. Za taj je povratak karakteristična orijentacija u suprotnom smjeru od američke ego-psihologije, a u pozitivnoj definiciji to je povratak »Freudovom pismu«, odnosno povratak kroz jezik i kroz simbolično kao upravo ono što radikalno prekida s vanjskom realnošću kao takvom. Predavanje je namijenjeno prikazu Freudovih popisa primjera hysterije između terapije i literature, i u tom kontekstu pitanju ne gubi li se u Lacanovoj strukturalnoj analizi nešto bitno za samu Freudovu invenciju. Razmatranje Freudova poimanja kategorije realnosti stavljeno je u širi kontekst rasprave o Freudovoj teoriji zavođenja i njenom mjestu u etiologiji hysterije te Laplancheovih i feminističkih kritika te teorije. U nastavku, kroz Freudovu analizu histeričarke Dore i drugih, uspostavljeno je razlikovanje između »realnog događaja« i fantazije ili fantazme kod Freuda, Lacana i Laplanchea, a isto tako i elaboracija pojmova vanjske realnosti, psihičke realnosti, gubitka realnosti, konstrukcije u analizi itd. U tom okviru razmatrana je Lacanova kategorija »fikcije« u razlici od fantazmatskog scenarija i značenje ove razlike kako za literarnu kritiku, tako i za feminističke kritike psihoanalize koje se kreću upravo oko pitanja: *Koliko je realno – zbiljsko?*

HOW REAL IS REAL?

Freud defined his discovery as “the birth of psychoanalysis”, whereas Lacan defined his reading of Freud as “a return to Freud”. The main characteristic of this return was its orientation into the opposite direction of American ego-psychology, its positive definition being a return to “the letter of Freud”, a return through language or the symbolic as precisely that which brings about a radical break with the outside reality as such. The lecture aims to present Freud’s account on the cases of hysteria between therapy and literature, and the question whether, in Lacan’s “structural” return, something was lost, what might have been of crucial importance for the discovery of psychoanalysis as such. Examination of Freud’s view on the category of reality is put into the broader context of the discussions on Freud’s seduction theory and its place in aetiology of hysteria, along with Laplanche’s and feminist critique of this

theory. Freud's analysis of Dora's and other case studies is then related to the distinction between "a real event" and fantasy or phantasm in Freud, Lacan and Laplanche, as well as to an elaboration of the notions of outside reality, psychic reality, loss of reality, constructions in analysis etc. What is finally put under examination in this context is Lacan's category of "fiction" as opposed to the phantasmatic scenario, and the importance of this distinction for literary criticism as well as feminist critique of psychoanalysis, which focuses around the question: *How real is real?*

BUGA BOSANAC; PETAR GABRIĆ; IVA KUŽINA; MIJA VANDEK

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

VAŽNOST LINGVISTIČKIH ISTRAŽIVANJA LEKSIČKO-SEMANTIČKE OBRADU U SHIZOFRENIJI

Shizofrenija je psihički poremećaj koji pogađa oko 1 % ljudske populacije. Od početka istraživanja početkom 20. stoljeća, uz deluzije i halucinacije kao često navođene simptome, ističe se i nekoherentan govor pun nejasno povezanih asocijacija koji se povezuje s formalnim poremećajem mišljenja. Iz tog su razloga jezična testiranja od početaka istraživanja imala znatnu ulogu. Lingvistička su se istraživanja u shizofreniji vršila na razini riječi, rečenice i diskursa, a najčešće su služila u interpretaciji leksičko-semantičke obrade s ciljem razjašnjenja vidljivih komunikacijskih poteškoća. Unatoč opstojnosti lingvističkih istraživanja njihova je primjena u kliničkoj dijagnostici skromna, no s izrazitim potencijalom. U izlaganju ćemo se osvrnuti i na nužnost interdisciplinarnosti te ukratko predstaviti istraživanja lingvističkog laboratorija Odsjeka za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. S obzirom na filozofski karakter Simpozija tematizirat će se i shizofrenija kao specifično ljudski fenomen.

IMPORTANCE OF LINGUISTIC RESEARCH ON LEXIC AND SEMANTIC PROCESSING IN SCHIZOPHRENIA

Schizophrenia is a mental disorder that afflicts around 1% of the human population. Along with delusions and hallucinations as the frequently cited symptoms since the beginnings of the research in the early 20th century, there is also emphasized the incoherent speech full of vaguely related associations which is linked to the formal thought disorder. Therefore, language testing had a significant role early on. Linguistic research in schizophrenia was conducted on the level of words, sentences, and discourse. It mainly served in the interpretations of the lexical semantic processing with the goal of clarifying the apparent communication difficulties. Despite the survival of linguistic research, its application in clinical diagnostics is modest but it has great potential. In the presentation, we will also touch upon the necessity of interdisciplinarity, and briefly present the research of the linguistic laboratory of the Department of Linguistic at the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb. Considering the philosophical character of the symposium, schizophrenia will also be thematised as a specifically human phenomenon.

JULIJA ERHARDT

*Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia*

OD TERAPIJE DO POBOLJŠAVANJA

Neuromedicinska poboljšavanja imaju za cilj nadilaženje vlastitih mentalnih sposobnosti. Poticaj za razvoj područja poboljšavanja kognitivnih i vegetativnih funkcija došao je iz potrebe za liječenjem osoba oboljelih od različitih bolesti i poremećaja poput poremećaja hiperaktivnosti i deficita pažnje (ADHD), neurorazvojnih bolesti poput autizma, shizofrenije i narkolepsije, kao i starijih osoba oboljelih od demencija i neurodegenerativnih bolesti. Međutim, danas sve češće i zdrave osobe pod utjecajem svakodnevnog stresa posežu za farmakološkim i ne-farmakološkim tretmanima kojima mogu pojačati svoje kognitivne sposobnosti, pamćenje i koncentraciju iznad »normalne razine«. U slučaju bolesti ili poremećaja, primjena poboljšavanja najčešće nije upitna. Međutim, danas granica između bolesti i zdravlja, normalnog i patološkog postaje nejasna patologiziranjem različitih karakternih i kognitivnih stanja. Potreba za pojačavanjem mentalnih sposobnosti proizlazi iz vlastitog vrijednosnog sustava, kao i vrijednosnih sustava okoline u kojoj živimo, a određena je ulogom koju preuzimamo u društvu, oblikovanom vlastitim ambicijama i ambicijama naših najbližih. U predavanju će biti govora o etičkim dilemama koje donose mogućnosti poboljšavanja mentalnih sposobnosti i u zdravlju i u bolesti, kroz perspektivu uloge koju si namećemo i ideala uspješnosti.

FROM THERAPY TO ENHANCEMENT

The goal of neuroenhancement is to exceed one's own mental abilities. The motivation behind the development of the enhancement of cognitive and vegetative functions arose from the need to treat people afflicted by various illnesses and disorders such as ADHD, neurodevelopmental disorders such as autism, schizophrenia, narcolepsy, as well as the treatment of the elderly who are suffering from dementia and neurodegenerative diseases. Today, however, due to everyday stress, healthy people ever so frequently resort to pharmacological or non-pharmacological treatments that can enhance their cognitive abilities, memory and concentration above the "normal level". In the case of illness or a disorder, the application of the enhancement is unquestionable. However, today the line between illness and health, the normal and the pathological, is becoming blurred by the pathologization of various states of char-

acter and cognition. The need to enhance mental abilities emerges from one's own value system as well the value system of the environment we live in. It is defined by the role we assume in society, formed by our own ambitions and the ambitions of our loved ones. This lecture will deal with the ethical dilemmas that are the result of the possibility of the enhancement of mental abilities in health as well as illness, through the perspective of the role we impose upon ourselves, and the ideal of success.

SREĆKO GAJOVIĆ

*Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
School of Medicine, University of Zagreb, Croatia*

KROZ DIGITALNI SVIJET U POTRAZI ZA MENTALNIM ZDRAVLJEM

Nove tehnološke mogućnosti čine nas pripadnicima digitalnog društva. Boraveći i krećući se digitalnim okolišem stječemo nove poglede na vlastitu životnu priču, što se isprepliće s međudjelovanjima kako s tehnologiziranim personifikacijama tako i s drugim korisnicima koji lutaju ovim prostorom. Ovi digitalni prostori proširuju djelovanja psihe, no kao što joj pružaju ugone i radosti, tako joj donose i brige i zbunjenost.

Kako bismo opisali putovanje pojedinca u digitalnom okružju u potrazi za znanjem, prvenstveno znanjem o zdravlju i bolesti, uveli smo pojam *krajolik znanja*. Premda je većina civilizacijskog znanja digitalizirana, a često i slobodno dostupna svakom pojedincu, navigacija kroz krajolike znanja, kojom bi zadobili znanje o zdravlju, puna je izazova i stranputica.

Upravo su pitanja mentalnog zdravlja iznimno zastupljena u digitalnim krajolicima. Korisnicima je bliže potražiti savjet i »rješenje« u digitalnoj sferi. Može li se tu pronaći savjetnika, tješitelja ili ozdravitelja, izazov je kako za pojedinca tako i za digitalno društvo u cjelini.

IN PURSUIT OF MENTAL HEALTH THROUGH THE DIGITAL WORLD

New technological possibilities make us the members of the digital society. By residing and moving in digital environment, we acquire new views on our own life stories, which intertwine with interactions with both the technological personifications as with other users that roam over this space. These digital spaces expand the activity of the psyche, however just as they provide it with joys and pleasures, so they bring worries and confusion.

In order to describe the journey of an individual in a digital environment in the search for knowledge, primarily the knowledge of health and illness, we introduced the term *knowledge landscapes*. Although the majority of the civilizational knowledge has been digitalized, and often accessible to every individual, the navigation through knowledge landscapes, by virtue of which we would get the knowledge on health, is full of challenges and pitfalls.

It is precisely the issues of mental health that are widespread in digital landscapes. The users are more likely to ask for advice or a “solution” in the digital sphere. Whether one can find an adviser, a comforter or a healer there is a challenge for both the individual and the digital society as a whole.

MARKO GLOGOŠKI

*Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia*

OSOBNOST KOD ŽIVOTINJA

Čovjek je kroz antropocentrični pristup uvijek uzdizao sebe iznad životinja. Od toga da ima razum, preko toga da koristi oruđe, do toga da ima osjećaje. Međutim, što je znanost više napredovala to su argumenti za odjeljivanje i uzdizanje time nestajali. Otkriveno je da naši najbliži srodnici u životinjskom carstvu, čimpanze i gorile, dijele mnogo toga s nama, od gena pa da fiziologije. *Osobnost* je psihološki pojam koji je u ljudi poznat i prihvaćen već preko 100 godina. Tek u zadnjih 30 godina počelo se prihvaćati i proučavati osobnost kod životinja, najprije kod majmuna, a zatim i kod drugih sisavaca. Osobnost u životinja definirana je kao skup karakteristika jedinke koje ju opisuju i odgovorne su za dosljedne obrasce u osjetima, razmišljanju i ponašanju jedinke tj. opisuju dosljedne načine ponašanja jedne životinje unutar vrste prema kojima se ona razlikuje od ostalih jedinki kroz vrijeme i/ili kroz različite situacije i/ili kontekste.

PERSONALITY IN ANIMALS

Through an anthropocentric approach, human beings always elevated themselves above animals. From possessing reason, over the use of tools, to possessing feelings. However, as science progressed the arguments for separation and elevation gradually disappeared. It has been discovered that our closest relatives in the animal kingdom, namely chimpanzees and gorillas, share with us many things – from genes to physiology. Personality is a psychological term that has been known to humans, and accepted for more than hundred years already. Only in the last thirty years have people started accepting and studying personality in animals, first and foremost in apes, and after that in other mammals. Personality in animals is defined as the characteristics of a unit that describes it, and are responsible for consistent sensory, cognitive, and behavioural patterns of the unit, that is, the consistent behavioural ways of a single animal within a species that distinguishes it from other members through time, and/or through various situations and contexts.

ADI HASANBAŠIĆ

Green Doors z. u., Prag, Češka /

Green Doors z. u., Prague, Czech Republic

**AKTER U SVIJETU STRUKTURE:
ZAŠTO JE VAŽAN OSOBNI NARATIV
PROFESIONALCA U POLJU MENTALNOG ZDRAVLJA**

Izlaganje se fokusira na važnost osobnog narativa profesionalaca u polju mentalnog zdravlja u mijenjaju društvene strukture koja omogućava stigmatizaciju i demonizaciju drugačijih mentalnih iskustava. Na primjeru Ronalda Davida Lainga i pokreta »Čujenje glasova« (hrv. »Čuvenje glasova«) prikazat će se inspirativni model djelovanja u balkanskom kontekstu.

**AGENT IN THE WORLD OF STRUCTURE:
THE IMPORTANCE OF THE PERSONAL NARRATIVE
OF PROFESSIONAL IN THE FIELD OF MENTAL HEALTH**

The presentation will lay focus on the importance of the personal narrative of a professional in the field of mental health when it comes to changing the social structure which allows stigmatization and demonization of different mental experiences. How we can be inspired to do so in the Balkan context will be demonstrated by the examples of Ronald David Laing and the "Čujenje glasova" (eng. "Hearing voices") movement.

DAMIR HRŠAK

*Metalurški fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Metallurgy, University of Zagreb, Croatia*

ODNOS ČISTOĆE MATERIJALNOG OKOLIŠA I PSIHIČKE STABILNOSTI STANOVNIŠTVA

Pod pojmom *okoliš* najčešće se podrazumijeva materijalni okoliš (tlo, voda, zrak), no pristupamo li okolišu s pozicije holističkog environmentalizma, materijalni i duhovni okoliš (međuljudski odnosi i odnos prema životinjama i prirodi) tvore neraskidivo jedinstvo. U današnje vrijeme sve više ljudi shvaća nužnost očuvanja što čišćeg materijalnog okoliša.

Zagađenost tla, vode i zraka nužno u većoj ili manjoj mjeri narušava čovjekovo fizičko i psihičko zdravlje, no bitno je naglasiti da isto tako samo ljudi s narušenim psihičkim zdravljem do određene mjere (bez obzira s kojih pozicija djelovali i koliko moći imali) mogu svjesno zbog osobnih, porodičnih ili nacionalnih interesa nesmiljeno i nepovratno uništavati staništa drugih ljudi, životinja i biljaka.

RELATIONSHIP BETWEEN THE CLEANNESS OF THE MATERIAL ENVIRONMENT AND THE MENTAL STABILITY OF POPULATION

The term *environment* usually refers to the material environment (earth, water, air), but if we approach it from the position of holistic environmentalism, both material and spiritual environment (interpersonal relations and the relations toward animals and nature) form an inextricable unity. These days an increasing number of people understand the necessity of maintaining the cleanest possible material environment.

The pollution of earth, water and air to a greater or lesser extent inevitably disrupts human's physical and mental health. However, it is also important to highlight that in that very same way people can consciously, with a more or less disrupted health (regardless of their position, and the power they possess), on the ground of populational or national interests, remorselessly and irreversibly destroy the habitats of other people, animals, and plants.

THEODOR ITTEN

Psihoterapijska praksa Theodor Itten, St. Gallen, Švicarska
Psychotherapeutic Practice Theodor Itten, St. Gallen, Switzerland

NOVA POLITIKA ISKUSTVA I STARE 'NOVE IDEJE' R. D. LAINGA

Istražuju se psihoterapijska ostavština R. D. Lainga i njegova nova nastojanja na škotskoj psihodinamičkoj psihijatriji, u čijem se nasljedstvu prakticira »pacijenti su poput tebe i mene«. Kritički će se elaborirati njegovo svjedočanstvo o iskustvu kao psihoanalitičara i teoretičara, u području tzv. »antipsihijatrije«, »radikalne psihijatrije« i »avanti-psihijatrije«, sa svojim bijesom i srdžbom izraženom prema neosobnoj prirodi moderne psihijatrije, zatim elaborirati će se negativan utjecaj farmaceutske industrije i otuđujuće naličje modernog sveučilišnog obrazovanja koje se proteže od sredine 1960-ih do kasnih 1980-ih. Fokus *Nove politike iskustva*, koji su izrazili Itten i Roberts u radikalnom društvenom razmišljanju i interdisciplinarnom istraživanju, temelji se na društvenim fenomenološkim empirijskim istraživanjima i razvoju integrativnog psihoterapijskog pristupa.

NEW POLITICS OF EXPERIENCE AND R. D. LAING'S OLD "NEW IDEAS"

The psychotherapeutic legacy of R. D. Laing and his new take on Scottish psychodynamic psychiatry, in whose heritage he practiced "the patients are like you and me" are explored. His testimony of experience as a psychoanalyst and theoretician, within the field of so called "anti-psychiatry", "radical psychiatry" and "avanti-psychiatry", with their anger and outrage expressed towards the impersonal nature of modern psychiatry, the malign influence of the pharmaceutical industry, the alienating character of modern university education, spanning from the mid 1960's to late 1980's, are critically elaborated. The focus of the *New Politics of Experience*, expressed by Itten & Roberts on radical social thinking and interdisciplinary study, are based on social phenomenological empirical research, and the development of an integrative psychotherapeutic approach.

NATAŠA JOKIĆ-BEGIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

OD PRILAGODBE DO PSIHIČKIH POREMEĆAJA I NATRAG

Broj dijagnostičkih kategorija psihičkih poremećaja i njihova učestalost pokazuju tendenciju porasta u zapadnoj civilizaciji. Uz to, psihičke su smetnje praćene internalizirajućom društvenom stigmatizacijom, čime dolazi do dodatnog opterećenja sramom i samooptuživanjem pojedinaca koji pate od neke psihičke smetnje. Evolucijska psihologija nudi zanimljiv okvir za konceptualizaciju psihičkih teškoća. Ona ih shvaća kao obrasce u doživljavanju i ponašanju nastalih radi prilagodbe čovjekovih predaka. Ovaj pristup nudi svjež potencijal za terapijske intervencije koje su prije svega usmjerene k psihoedukaciji, destigmatizaciji i depatologizaciji psihičkih poremećaja. U izlaganju bit će prikazani najčešći psihički poremećaji (anksiozni, depresivni, opsesivno-kompulzivni i poremećaji ličnosti), konceptualizirani kroz evolucijsku paradigmu te će biti prikazani novi psihoterapijski pristupi koji se temelje na spoznajama iz evolucijske psihologije.

FROM ADAPTATION TO MENTAL DISORDERS AND BACK AGAIN

The number of diagnostic categories of mental disorders and their frequency indicates a rising tendency in the Western civilization. Moreover, mental disorders are accompanied by the stigmatization of society so that the individual who is suffering from a mental disorder is often burdened by the feelings of shame and self-reproach. Evolutionary psychology offers an interesting framework for the conceptualization of mental disorders. It sees them as patterns in experience and behaviour that have been formed due to human's ancestors' need to adapt. This approach provides a fresh potential for therapeutic interventions first and foremost aimed at the psychoeducation, destigmatization, and depathologization of mental disorders. In the following lecture, the most frequent mental disorders (anxiety, depression, obsessive compulsive and personality disorders) will be represented by being conceptualized through the evolutionary paradigm. In addition to that, there will be presented new psychotherapeutic approaches based on the findings from evolutionary psychology.

LANA JURČEC

*Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia*

POZITIVNA PSIHOLOGIJA U OBRAZOVANJU: IZAZOVI, MOGUĆNOSTI I PRIJETNJE

Početak 21. stoljeća u području psihologije javlja se p(re)okret nazvan *pozitivna psihologija* koji se usmjerio na istraživanja i promoviranja onih čimbenika koji pridonose rastu i razvoju kako pojedinaca tako i zajednica. Umjesto dotadašnje usmjerenosti na psihičke bolesti te psihološke i sociološke procese koje želimo smanjiti, suzbiti ili ih se naprosto bojimo, ova struja u psihologiji usmjerila se na optimalno funkcioniranje pojedinca, zajednica i cjelokupnog društva kojem težimo ili bi barem trebali težiti. Dobro mentalno zdravlje podrazumijeva puno više od odsutnosti psihičkih bolesti i teškoća.

U izlaganju će naglasak biti na primjeni pozitivne psihologije u obrazovanju s ciljem razvoja vještina kojima se unapređuje psihološka dobrobit, ali i otpornost djece i mladih kako u svakodnevnim tako i u teškim životnim situacijama.

POSITIVE PSYCHOLOGY IN EDUCATION: CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND THREATS

In the beginning of the 21st century, a movement/shift titled *positive psychology* appears in the field of psychology that is directed toward researching and promoting factors that contribute to the growth and development of both individuals and communities. Instead of the former focus on mental illnesses, and psychological and sociological processes that we wish to reduce, repress, or that we are simply afraid of, this stream in psychology was aimed at the optimal functioning of individual, the communities, and whole society we aspire to or that we should aspire to. Good mental health implies much more than the absence of mental illnesses and difficulties.

The focus of the presentation is the application of positive psychology in education with the goal of developing skills in which the psychological benefit is advanced but also the resistance of children and young people in everyday situations as well as those of hardship.

MARIJANA KLETEČKI RADOVIĆ; MARTINA ŠUŠNJARA

*Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Social Work Study Centre, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia*

ULOGA I ZNAČAJ SOCIJALNOG RADA U OSNAŽIVANJU OSOBA S PSIHOSOCIJALNIM TEŠKOĆAMA

Ovim se izlaganjem namjerava usmjeriti fokus na razumijevanje uloge i značaja socijalnog rada pri poboljšanju kvalitete života i osnaživanja osoba s psihosocijalnim teškoćama. Teme o kojima će se govoriti su: socijalni pristup kao polazište promišljanja i rada s osobama koje imaju psihosocijalne teškoće, radikalni model prakse socijalnog rada te kompetencije socijalnih radnika potrebne za ovu vrstu rada. Osvrnut će se na pitanje dostupnosti i kvalitete socijalnih usluga u zajednici koje u fokusu imaju zaštitu i promicanje mentalnog zdravlja građana, posebice onih usmjerenih na ranu intervenciju.

U izlaganju će se prikazati rezultati akcijskog istraživanja provedenog u suradnji s članovima udruge »Ludruga« na temu samoosnaživanja osoba s psihosocijalnim teškoćama. Istraživanje je obuhvaćalo pružanje podrške kroz pet psihoedukativnih grupnih susreta s ciljem dobivanja uvida u iskustvo osoba s psihosocijalnim teškoćama nakon primjene intervencije samo-osnaživanja kroz upotrebu neurolingvističkog programiranja (NLP).

ROLE AND SIGNIFICANCE OF SOCIAL WORK IN EMPOWERING PEOPLE WITH PSYCHOSOCIAL DIFFICULTIES

The following presentation intends to direct the focus on understanding the role and significance of social work when it comes to improving the quality of life, and the empowerment of people with psychosocial difficulties. Chosen topics include the social approach as a starting point of thinking and working with people who have psychosocial disorders, the radical model of social work practice, and the needed expertise of social workers for this kind of work. We will talk about the issue of the availability and quality of social services in communities that lay focus on the protection and promotion of their citizens' mental health, especially those focused on early intervention.

We will present the results of an action research carried out in cooperation with the members of the association "Ludruga", with the topic of self-empowerment of people with psychosocial difficulties. The research covered providing support through five psychoeducational group meetings with the goal to gain insight into the experience of people with psychosocial difficulties after applying the self-empowerment intervention by using neuro-linguistic programming (NLP).

VJERA LOPINA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

FORUMSKA GRUPA PODRŠKE

Izlaganje će se temeljiti na iskustvu proizašlom s podforuma »Psihokauč« koji je dio *forum.hr* platforme. Na tom forumu okupljaju se ljudi s psihičkim poteškoćama i oni zainteresirani za navedenu problematiku s ciljem pokazivanja kako »stručnjaci po iskustvu« mogu jedni drugima pružiti podršku i pomoć u razumijevanju i liječenju psihičkih problema premda se većinom ne poznaju uživo.

FORUM SUPPORT GROUP

In the presentation, the authoress would like to share her experience with the subforum (under *forum.hr*) "Psihokauč" ("Psychocouch") where people with mental difficulties, and everyone who is interested in the topic, gather to demonstrate how "experts by experience" can provide help and support to each other when it comes to understanding and treating mental problems, even though they usually never meet in person.

LJILJANA MARINAC

*Psihoterapija »Marinac«, Zagreb, Hrvatska /
Marinac Psychotherapy, Zagreb, Croatia*

UTJECAJ MEĐULJUDSKIH ODNOSA NA ZDRAVLJE I GESTALT PSIHOTERAPIJA KAO POMOĆ

Kroz izlaganje ću izložiti krucijalne točke i pitanja Gestalt terapije, kao što je pitanje stresa i uloga gena u njegovoj »proizvodnji«, zrcalnih neurona pri stvaranju subjektivnog doživljaja, razvoja individualnih reakcija na stresore, pitanje psihoterapije i njezinih učinaka na psihu i neurobiološke strukture i dr. Također, bit će riječi i o holističkom konceptu čovjeka koji predstavlja možda i ključnu metodološku osnovicu Gestalt psihoterapije, uz nezaobilazni motiv organizmičke samoregulacije i polja organizma – okoline.

IMPACT OF HUMAN RELATIONSHIPS ON HEALTH AND GESTALT PSYCHOTHERAPY AS HELP

Through the presentation I will present the crucial points and questions of Gestalt therapy, such as the issue of stress and the role of genes in its “production”, mirror neurons in the creation of subjective experience, the development of individual reactions to stressors, the question of psychotherapy, and its effects on psyche and neurobiological structure, and so forth. Also, there will be a word about the holistic concept of human being, perhaps the key methodological basis of Gestalt psychotherapy, with the inevitable motive of organic self-regulation, and the organism’s field – environment.

STANISLAV MATAČIĆ

*Hrvatsko psihoanalitičko društvo, Zagreb, Hrvatska /
Croatian Psychoanalytic Society, Zagreb, Croatia*

PSIHOANALIZA U HRVATSKOJ

Polazeći od razvoja psihoanalize u Hrvatskoj, kojeg ću ukratko prikazati, pokušati ću prikazati i sliku trenutnog stanja psihoanalize u svijetu: njezine prezentacije u medijima, položaja na sveučilištima i u zdravstvenom sustavu, njezine znanstvene utemeljenosti, teorijske razgranatosti i sl. Kada pomislimo na pojam *psihoanaliza*, imamo vjerojatno dosta različitih predodžbi, ovisno o našoj temeljnoj izobrazbi, literaturi koju smo čitali, osobnim transferima u taj pojam, predrasudama prikupljenima iz različitih interpretacija itd.

Wallerstein se zapitao »postoji li jedna psihoanaliza ili ih je mnogo«, a Ogden je ne tako davno konstatirao kako »svaki psihoanalitičar mora ponovno otkriti psihoanalizu u odnosu sa svakim svojim novim pacijentom«. Hoću li razbistriti sliku o psihoanalizi ili ju još više učiniti nejasnom ostaje za vidjeti, ali barem će auditorij dobiti informacije o tome gdje psihoanaliza u Hrvatskoj danas stanuje.

PSYCHOANALYSIS IN CROATIA

Starting from the development of psychoanalysis in Croatia that I will briefly present, I will try to give a picture of the current situation of psychoanalysis in the world: its presentation in the media, its position at universities and in healthcare, its scientific evidence, branches of theory etc. When we think of the term *psychoanalysis*, we probably get very different ideas, depending on our basic education, the literature we read, personal transfers into the term, prejudice formed by reading various interpretations of interpretations etc.

Wallerstein asked himself “is there a single psychoanalysis or many”, and Ogden not long ago concluded that “every psychoanalyst has to time and again discover psychoanalysis in relation to every new patient”. Will I succeed in clarifying the image of psychoanalysis or further obscure it remains to be seen, but at least the auditorium will get the information on where psychoanalysis abides in Croatia today.

LUKA PERUŠIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

**PSIHIČKA PATNJA I RAČUNALNE IGRE:
INTEGRATIVNOBIOETIČKE DIMENZIJE
*SENUINE ŽRTVE***

Stvaralaštvo interaktivne multimedije, čije je glavno i najviše zastupljeno djelo računalna igra, doživjet će sudbinu jednaku sudbini filmskog stvaralaštva. Nakon izvornog opiranja, interaktivna multimedija postat će integralni dio ljudskog života, a računalna igra postat će, s jedne strane, afirmirana umjetnost, s druge strane, koristan alat u mnogim djelatnostima, uključujući i psihoterapiju. Izvorna negativna istraživanja i agende već sada gube na svojoj snazi, a kroz narednih deset godina može se očekivati promjena paradigme. U Republici Hrvatskoj, međutim – ali sasvim očekivano – potrajat će dok se mogućnosti računalnih igara i interaktivne multimedije primjereno prepoznaju. Sada se većinski vjeruje da igre služe zabavi, zombificiranju i poticanju na nasilje. Iz perspektive integrativne bioetike i filozofije, međutim, analitičko-sintetički kapacitet i potencijal tih djela na zavidnoj je razini. *Senuina žrtva*, priča heroine koja pati od psihoze iz računalne igre *Hellblade* (2017), poslužiti će kao primjer za ukazivanje na društveno pozitivne i znanstveno intrigantne aspekte računalnih igara, odnosno interaktivne multimedije.

**PSYCHIC SUFFERING AND COMPUTER GAMES:
INTEGRATIVE BIOETHICAL DIMENSIONS OF
*SENUA'S SACRIFICE***

The legacy of interactive multimedia, whose main and most widespread product is a computer game, will live to see the same fate as filmmaking. After initial opposition, the interactive multimedia will become an integral part of human life, and the computer game will, on one hand, become acknowledged as art, and on the other, a useful tool in many activities, including psychotherapy. The initial negative research and agendas are already losing their prominence, and in the next ten years a paradigm shift may be expected. In the Republic of Croatia, however, it will take quite expectedly some time before the potential of computer games and interactive multimedia gets adequately acknowledged. Nowadays it is mostly believed that computer games serve for

fun, induce zombification, and encourage violence. Yet, from the perspective of integrative bioethics and philosophy, the analytic-synthetic capacity of CG works is impressive. *Senua's sacrifice*, the story of a heroine who suffers from psychosis in the computer game *Hellblade* (2017) will serve as an example to point out the socially positive and scientifically intriguing aspects of computer games, as well as interactive multimedia.

ANDREJ PREGLEJ

*Centar za rehabilitaciju, Varaždin, Hrvatska /
Rehabilitation Centre, Varaždin, Croatia*

VAŽNOST MULTIMODALNOG PRISTUPA LIJEČENJU SHIZOFRENIJE

Shizofrenija je kompleksan, kroničan psihički poremećaj sa skupom karakterističnih simptoma. Teorije o patofiziologiji shizofrenije vezane su uz preveliku ili premalu aktivnost dopaminskih, serotoninских i glutamatskih neurotransmitera. Zbog toga se u terapiji shizofrenije koriste antipsihotici koji su ključni za terapiju prve akutne epizode te se preporučaju za uzimanje prvih dvanaest mjeseci do pet godina, dok se neki antipsihotici piju do kraja života. Antipsihotici pokrivaju »bio« u biopsihosocijalnom modelu, za poboljšanje na ostala dva područja, djelotvornom su se pokazale različite psihoterapeutske tehnike. Tehnike su usmjerene na trening socijalnih vještina, učenje strategija suočavanja sa stresom, različitih kognitivnih treninga te psihoedukaciju obitelji oboljelog od shizofrenije.

IMPORTANCE OF MULTIMODAL APPROACH IN TREATING SCHIZOPHRENIA

Schizophrenia is a complex, chronic mental disorder with a set of characteristic symptoms. Theories on the pathophysiology of schizophrenia are related to either the too high or too low activity of the dopamine, serotonin, and glutamate neurotransmitters. For that reason, antipsychotics are used in the treatment of schizophrenia. Antipsychotics are crucial in the therapy of the first acute episode, and their usage is recommended in the first twelve months to five years, while some antipsychotics need to be taken for the rest of one's life. Antipsychotics cover the "bio" in the biopsychosocial model. For the improvement of the other two fields, various psychotherapeutic techniques have been proven effective. These techniques are aimed at training social skills, learning strategies when confronted with stress, different cognitive trainings, and the psychoeducation of the family of the afflicted.

NIKOLA PRPIĆ

*Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
School of Medicine, University of Zagreb, Croatia*

DEFAULT MODE NETWORK U PSIHIČKIM POREMEĆAJIMA I TERAPIJSKI POTENCIJALI

Default mode network (DMN) ime je za niz povezanih regija u mozgu aktivnih u trenucima kada osobi nije zadan nikakav zadatak. Zbog svoje definicije pretpostavlja se da je bitna za lutanje u mislima, introspekciju, planiranje budućnosti, itd. Moderna neuroznanost gleda na ljudsku psihu kao emergentno svojstvo neuralne aktivnosti. Psiha i mozak dva su lica istog procesa, poput hardvera i softvera u računalu. Psihički poremećaji, tom su logikom, simptom loše funkcije neurona, neuralnih krugova i mreža ili lošeg razvoja živčanog sustava. U depresivnih pacijenata čest je simptom mentalna ruminacija, konstantno prolaženje kroz negativne scenarije što predstavlja preveliku rigidnost DMN-a. DMN se tako pokazala kao izvrsna meta terapije u nadi da će ispravljanje njenih poremećaja pružiti olakšanje pacijentima.

DEFAULT MODE NETWORK IN PSYCHIC DISORDERS AND THERAPEUTIC POTENTIALS

Default mode network (DMN) is a name for a number of related regions in the brain which are active in moments when a person is not assigned a task. Because of its definition it is presumed to be essential for wandering in thoughts, introspection, future planning, etc. Modern neuroscience looks at human psyche as an emerging feature of neural activity, i.e. the psyche and brain are two faces of the same process, such as hardware and software in the computer. Psychic disorders, this is a logic, a symptom of bad function of neurons, neural circuits and nets, or poor nervous system development. In depressive patients, it is a common symptom of mental rumination, constant passing through negative scenarios, which is the excessive rigidity of the DMN. DMN has thus proven to be an excellent meta therapy in the hope that correcting its disorders will provide relief to patients.

RONI RENDEL

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

MIKROZOFIJA I PSIHA

Izlaganjem hoću predstaviti moguće plodonosne učinke fragmentarne filozofije – dalje u tekstu *mikrozofije* – na poredak značenjskog aparata koji je dijelom čovjekove psihičke zbilje, odnosno sukapaciteta punine čovjekova smjerenja u prirodu i svijet, a koji, ako zabluden krivim određenjem pozicijske proširivosti (koliko misao ima vremena) i razmjestivosti po planovima učinljivosti (koliko misao ima prostora) eventualno dovodi do razvijanja sljepoće spram istine i, u produžetku, razvoja psihičke zbunjenosti. Niječući očiti nespoorazum oko vječne obdrživosti dogme sad viđene kao predrasude idealnosti razgovornih i uopće ponašajnih tokova (pitanje istosti cilja), niječući dakle proširivost u apsolut bilo koje posebne koncepcije, *mikrozofija* izranja u potvrđivanje shizofrene strukture svijeta čovjeka kao njegove u bitnome nepromijenjive stvarnosti. Ova struktura radi kad zatvorena u dijalektičke obole mene i drugih, subjekta i objekta, prostora i vremena, jednog i mnogog, sadržaja i forme, duha i tijela, a uz bitan doprinos *mikrozofije* može nastati i pred prijeporom odlučivanja između bifteka i veganskog sendviča, ili kad čitajući oglasnik mladić bira između šalterskog posla i rada na farmi svinja. Bitno eksperimentalne i skokovite naravi, pokušavajući do neskrivenosti dovući opskurnije događaje života psihe, ovakvom se filozofskom disciplinom hoće pokazati njegova kompleksnost i nepredmislivost krajnjeg broja mogućnosti organizacije bitnosti životnih epizoda u daljnje projektiranje usuda za posebnog čovjeka, kao i nemogućnost jednostavne redukcije na zdravlje ili bolest izuzevši upor u znanje tijela namjere osuđenog, a ovdje ne govorim o trivijalno odredivim slučajevima psihičkih oboljenja, nego priliježem mišljenju ontološke nesigurnosti koju vidim poremećajem apstraktne mašinerije i jednom zbunjenošću koja zapriječuje autentičan pohod i priliku za sebenadvisujuću sudbinu.

MICROSOPHY AND PSYCHE

In my talk I want to present possible fruitful outcomes that fragmentary philosophy – later in the text I will use the notion of *microsophy* – could have in relation with the architecture of the *order of relevance*, a part of our psyche's reality, in other words one could say that this *order of relevance* takes part in the whole of human engagement in the world and in the nature, and, if

this order is constructed under false presumptions of positional extensionality (how much space does an idea have) and transferability through the plains of doability (how much time does an idea have), eventually leads to the development of blindness towards truth and psychological problems.

Deconstructing the obvious knob developed around belief in the eternal durability of dogma(s) consisted of ideal pathways for every conversational and behavioural fluxes (the question of the structure of *telos*, or *final cause*), meaning – if I am to deny extensionality-to-the-absolute of every partial conception, *microscopy* emerges in the affirmation of the schizophrenic structure of our human world as its unlikely changeable reality.

This structure works when rounded by the dialectical membrane, like in the spheres of Me and Other, Subject and Object, Space and Time, One and Many, Content and Form, Mind and Body, and with the momentous contribution of *microscopy*, it can be triggered also in the contention between choosing a steak and a vegan sandwich, or, when a youngster, looking for a job in the local papers, chooses between a desk job and a job at the pig farm.

With its experimental and discontinuous nature, yearning to uncover the obscure facts in the life of psyche, this philosophical discipline presents life as a supercomplex phenomena with regard to the fact of uncountability of the terminate number of possibilities for arranging places of relevance that our life's episodes play in the ongoing engagement by the play of destiny, existence itself, same as impossibility of the simple reduction to health or sickness in the absence of the long dive into the intentional body of the one we are observing and judging healthy or sick. Here I speak not of trivially decidable cases of mental sickness, but rather of ontological insecurity which I see as nuisance to abstract machinery, sort of confusion which poses problem to the authentic coming-to-existence and to the opportunity for self-exceeding destiny.

VLATKA ROČIĆ-PETAK

*Udruga »Ludruga«, Zagreb, Hrvatska /
“Ludruga” Association, Zagreb, Croatia*

STIGMA IZ PERSPEKTIVE »STRUČNJAKA PO ISKUSTVU«

Stigma je pokušaj označavanja određene skupine ljudi kao manje vrijedne poštovanja od drugih. Isto tako, stigma je diskriminacija koja proizlazi iz srama i neodobravanja. Dvije trećine osoba koje se zbog stigma suočavaju sa psihosocijalnim izazovima ne potraže pravovremeno pomoć. Zbog toga je važno raditi na sprečavanju stigme jer time možemo utjecati na sprečavanje pojave mentalnih bolesti. Kampanje protiv stigme, kao i dijeljenje osobnih iskustava, u tome mogu pomoći. Tema je predavanja stigma iz perspektive osobnog iskustva i načini kako se s njom nositi te kako se proživljeni izazovi, korištenjem umjetničkih metoda i alata, mogu pretvoriti u anti-stigmatsku predstavu. Svi smo mi ljudska bića s istim pravima, među kojima je poštovanje jedno od važnijih.

STIGMA FROM THE PERSPECTIVE OF AN “EXPERT BY EXPERIENCE”

Stigma is an attempt to mark a single group of people as the less worthy of respect than others. Stigma is a form of discrimination that originates out of the feeling of shame and disapprobation. Two thirds of people who face psychosocial challenges due to stigma do not seek out the help in time. Therefore, it is important to work on preventing stigma because in that way we can affect the prevention of mental illnesses. Campaigns against stigma, as well as sharing personal experiences, can help in this respect. The presentation will be about stigma from the perspective of a personal experience and the ways in which one copes with it. In addition, it will deal with how the challenges one has gone through can be converted into an anti-stigmatic presentation, by using different artistic methods and tools. Because, we all are human beings with equal rights, respect being a very important one among them.

IGOR SALOPEK

*Opća bolnica Karlovac; Integrativni centar mentalnog zdravlja, Karlovac, Hrvatska /
Karlovac General Hospital; Integrative Centre for Mental Healthcare, Karlovac, Croatia*

IZAZOVI U IMPLEMENTACIJI MODELA PSIHIJATRIJE U ZAJEDNICI

Implementacija modela psihijatrije u zajednici predstavlja aktualno jedan od najznačajnijih stručnih iskoraka u psihijatrijskoj skrbi. Konceptualizirajući ga u okvirima integrativnosti, pluriperspektivizma i multidisciplinarnosti, iskustva referentnih zdravstvenih sustava pokazuju da se radi o najučinkovitijem postojećem modelu pristupa liječenju mentalnih poteškoća. U ovom izlaganju bit će prikazan početak provedbe pilot projekta Ministarstva zdravlja »Pokretanje timova za zaštitu mentalnog zdravlja u zajednici«, kojem je cilj implementirati sustav pristupa pacijentu s težištem liječenja u njegovu vlastitom domu te boljom kvalitetom života i redukcijom stigme psihičkih smetnji kao ključnim ishodima. Pritom, osnivanje Integrativnog centra mentalnog zdravlja u Karlovcu dodatni je doprinos razvoju spomenutih pristupa.

CHALLENGES IN THE IMPLEMENTATION OF COMMUNITY PSYCHIATRY MODELS

Implementing the psychiatry community model currently represents one of the most significant professional breakthroughs in psychiatric care. Conceptualizing it within the framework of integrativity, pluriperspectivity and multidisciplinary, the experiences of the referential healthcare systems show that this is the most efficient existing model approach in treating mental disorders. The following presentation will show the beginning of the implementation of the Croatian Ministry of Healthcare's pilot project "Launching teams for the protection of mental health in a community". Its goal is to implement a system of patient approach with the emphasis on treating them in their own homes, highlighting the better life quality and the decrease of stigmatization of mental disorders as the key outcomes. At the same time, the founding of the Integrative Centre for Mental Healthcare in Karlovac is an additional contribution to the development of the above-mentioned approach.

GORAN SUNAJKO

*Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb, Hrvatska /
Miroslav Krleža Institute of Lexicography, Zagreb, Croatia*

ČUVAJMO SE »NORMALNIH«

Izlaganje polazi od upozorenja na opasnosti od »društva normalnih«. Smisao je pokazati kako su brojni revolucionari društvene zbilje bili određivani ludima. U središtu je analize pojam norme i iz njega proizašloga normiranja i discipliniranja koji je doveo do imperativa zdravog društva utemeljenoga na normi kao očekivanom i preskribiranom ponašanju. Takvo društvo isključuje sve one koji na bilo koji način odstupaju od ponašanja predviđenoga normom ili ih gura na društvenu marginu. Radi se o tome da biti nenormalan (ne biti normalan) znači kritički ne pristajati na postojeću normu koju je nametnula većina, bilo da je riječ o pravnoj, političkoj, društvenoj, vjerskoj, obrazovnoj, odgojnoj ili medicinskoj normi. Na temeljima Foucaultovih filozofskih i Lützovih psihologijskih uvida izlaganje će pokazati kako opasnost po društvo ne predstavljaju oni koji na bilo koji način odstupaju od norme nego upravo oni »normalni«, koji kao nosioci »normalnoga« društva nekritički pristaju i provode normativni poredak.

BEWARE OF THE “NORMAL PEOPLE”

The presentation starts by warning about the dangers of “normal society”. The goal is to show how many revolutionaries of social reality were judged to be insane. In the central focus is the concept of *norm*, and from it the manifested processes of normalisation and disciplining that lead to the imperative of healthy society based on norms as expected and proscribed behaviour. Such society excludes all those who in any way deviate from the behaviour predicted by the norm. Such request is the danger of modern society that does not differentiate abnormality from insanity, but use them to discredit its members which refuse to be subordinated. To be abnormal means only to be critical toward the norm that is set by majority, whether is it a legal, political, social, religious, educational or medical norm. On the foundations of Foucault’s philosophical and Lütz’s psychological insights, the thesis shows that the danger to society are not those who deviate from the norm, but the “normal people” who, as bearers of “normal” society, uncritically accept and implement the normative order.

VESNA ŠENDULA JENGIĆ

*Psihijatrijska bolnica, Rab, Hrvatska /
Rab Psychiatric Hospital, Croatia*

TERAPIJSKI VRTOVI: NA PUTU PREMA DOBROBITI DUŠE I TIJELA

Suvremeni modeli liječenja duševnih bolesti napustili su ograničenja vezana uz redukciju simptoma. Biopsihosocijalni pristup i orijentacija medicine, pa tako i psihijatrije, usmjerene čovjeku teži k postizanju ravnoteže uma i tijela i cjelokupne dobrobiti osobe. Odavno je poznato da okoliš ima značajan utjecaj na čovjekovu psihu i mentalno zdravlje. Psihijatrijska bolnica Rab je od 2012. godine do danas, u suradnji s Fakultetom za krajobraznu arhitekturu Washingtonskog sveučilišta u Seattleu (SAD), u svrhu proširenja i nadopunjavanja terapijskih aktivnosti izgradila pet terapijskih vrtova oblikovanih za različite specifične terapijske namjene, koristeći istovremeno povoljne učinke izloženosti dnevnom svjetlu, svježem zraku, aromatičnim mirisima mediteranskog bilja i dr.

U izlaganju će biti prikazan nastanak projekta i razvoj aktivnosti tijekom pet godina, kao i rezultati višenamjenskog vrta s elementom vode, vrta za kontemplaciju, vrta za neurokognitivnu rehabilitaciju, aromaterapijskog vrta i braniteljskog vrta, a svaki od navedenih nosi svoje specifičnosti na praktičnoj i simboličkoj razini.

THERAPEUTIC GARDENS: ON THE PATH TOWARDS THE WELLBEING OF MIND AND BODY

Contemporary models of treating mental illnesses have abandoned the limits related to symptom reduction. The biopsychosocial approach and the orientation of medicine, psychiatrics thus included, that has people in its focus, all aim to achieve the balance of body and mind and the person's entire well-being. From times immemorial, it has been known that the environment has a significant effect on the human psyche, mental health included. Rab Psychiatric hospital has since 2012 built five therapeutic gardens, formed for various specific therapeutic purposes, at the same time using the favourable effects of daylight exposure, fresh air, the aromatic fragrances of Mediterranean plants etc. The project has been carried out in cooperation with the Faculty of Land-

scape Architecture at the University of Washington in Seattle (USA) with the goal of expanding and supplementing the hospital's therapeutic activities. The presentation will show how the project came to being and the development of the activities during a five-year period. Moreover, it will show the results thereof: the multipurpose garden with a water element, the contemplation garden, the neurocognitive rehabilitation garden, the aromatherapy garden and veterans' garden. Each bears its own specificities on a practical as well as symbolical level.

MATIJA MATO ŠKERBIĆ

*Elektrostrojarska škola Varaždin; Glazbena škola u Varaždinu, Hrvatska /
Electromechanical School Varaždin, Music School in Varaždin, Croatia*

PSIHA I SPORT: ALIJENACIJA KAO EGZISTENCIJALNO PITANJE

Lista sportaša-slučajeva teške alijenacije veoma je duga, a na njoj su i oni iznimno uspješni i slavni poput tenisača Andrea Agassija, skakača na skijama Svena Hannawalda, nogometaša Gianluigija Buffona, Josipa Šimunića i Ivana Ergića. Uzroci su različiti i mnogobrojni, primjerice golemi pritisak (medija, navijača, (su)igrača...), situacija stalne kompeticije, slavnost i poznatost, biva-nje uzorom, simbolom, herojem itd. Alijenacija u svojoj krajnosti može dovesti i do suicida, poput onog njemačkog nogometnog golmana Roberta Enkea 2010. godine, koji je duboko potresao globalni sportski *milléu*, istovremeno ga senzibilizirajući i upućujući na ovu za sport i sportaše iznimno važnu problematiku.

U predavanju izlagač će se fokusirati na ozljede sportaša kao uzročnike teških stanja psihe u koje sportaši posljedično upadaju, počevši od početne promjene egzistencijalnog stanja, preko osjećaja bespomoćnosti, izoliranosti, besmislenosti, gubitka normativnih vrijednosti i orijentira, do potpunog samo-otuđenja. Pritom, izlagač se oslanja na sportsko-filozofske radove D. Hylanda, D. L. Fairchilda (1978), C. E. Thomasa i J. A. Rintale (1989) i Kennetha Aggerholma (2015), kao i na shvaćanja alijenacije odnosno depresije u djelu J.-P. Sartrea.

PSYCHE AND SPORT: ALIENATION AS AN EXISTENTIAL SUBJECT

The list of athletes-cases of severe alienation is very long and it contains some of the most successful and famous ones, such as tennis player Andre Agassi, ski jumper Sven Hannawald, football players Gianluigi Buffon, Josip Šimunić, and Ivan Ergić. The causes are many and various, for instance the huge pressure (from the media, fans, teammates and other players...), the state of constant competition, being a celebrity, role model, symbol, hero etc. Alienation in its extreme can even lead to suicide, as in the case of famous German goalkeeper Robert Enke in 2010. It deeply shook the global sport milieu, and at the same time sensitized it to this, for sport and the athletes in particular, very important issue.

I will focus on the injuries of athletes as the cause of severe states of the psyche in which the athletes consequently fall into, starting from an initial change of the existential state, through the feelings of helplessness, isolation, meaninglessness, the loss of normative values and orientation, all the way to complete self-alienation. I will rely on the philosophical sport papers of D. Hyland, D. L. Fairchild (1978), C. E. Thomas and J. A. Rintala (1989), and Kenneth Aggerholm (2015), as well as the understanding of alienation and depression in the work of J.-P. Sartre.

BERNARD ŠPOLJARIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

TRAGOEDIA HUMANA

Lociranje iskona duševnih patnji svojstvenih ljudskoj vrsti zahtjeva pristup predmetu koji se ne da reducirati na jednu od specijalističkih metoda prirodnih znanosti – psihologije, historije i sociologije – te nadilazi one partikularnosti koje bivaju nošene razgraničenim perspektivama; kulturološkim i historijskim razmacima. Pitanje duševnih patnji pitanje je općenito-ljudskog bića, stoga je, pored interdisciplinarnom metodom sabranih uvida o naravi predmeta, potrebno još filozofijski sagledati predmet – ne izolirano, nego u sprezi s onom cjelinom spram koje čovjek zadobiva svoje biće kao jedno od mnogih. U tom smislu, ovo istraživanje vođeno je idejom rascijepljenosti kao paradigmom onoga što se poima duševnom patnjom, već s obzirom na to što patnja pretpostavlja neki nedostatak, a moguća rješenja traži polazeći od shvaćanja ljudskog stanja kao inherentno tragičnog stanja potrebitosti.

TRAGOEDIA HUMANA

Locating the origins of mental suffering characteristic to the human species demands an approach that refuses to be reduced to a single specialist method within natural science – psychology, history and sociology – and it exceeds the particularities that are carried by marked off perspectives; cultural and historic spaces. The question regarding psychic suffering is a matter of the human-being-in-general. Therefore, beside the interdisciplinary method of collected insights into the nature of the subject, it is necessary to philosophically look into the matter, not in an isolated way, but as part of the unity with which humankind gains its being as one of many. In that sense, this research has been led by the idea of division as a paradigm of what is considered mental suffering. Considering that suffering presupposes a loss of some kind, the research seeks out possible solutions by starting off from the understanding of the human condition as an inherently tragic state of need.

MARKO TOKIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

UNUTRAŠNJI KONFLIKTI

Izložit će se na koji način Platonovo poimanje pravednosti može rasvijetliti ono što se u modernoj psihoterapiji – posebice utemeljenoj na iskustvenoj izgradnji zdravog odnosa – podrazumijeva pod pokretačkom snagom neuroza.

INNER CONFLICTS

Presentation will be about the way Plato's understanding of righteousness may shed light on that which in modern psychotherapy – especially the one founded on the experiential building of healthy relationship – is understood as the driving force of neurosis.

MAJA VEJIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

SUBJEKT U DISOCIJATIVNIM POREMEĆAJIMA IDENTITETA

Disocijativni poremećaji identiteta grupa su psihičkih poremećaja koja već unutar psihijatrije izaziva rasprave. Jedna struja struke ih negira i svrstava pod shizofrene i druge skupine poremećaja, dok ih druga doživljava kao zasebnu skupinu koja zavrjeđuje posebnu pažnju i tretman. U ovom izlaganju samo ću se dotaknuti postojeće definicije i općih karakteristika te skupine poremećaja (s naglaskom na poremećajima višestruke ličnosti i disocijativne fuge). Naglasak tako neće biti na medicinskoj perspektivi liječenja, nego na filozofskoj perspektivi pitanja subjekta u tim poremećajima, i na pitanju potrebe za liječenjem uopće. Ukoliko se subjekt shvati kao nositelj identiteta, utoliko ću postaviti (i pokušati odgovoriti na pitanje) mora li jedno tijelo nužno biti vezano za jedan subjekt i je li liječenje ovog tipa poremećaja uopće potrebno.

SUBJECT IN DISSOCIATIVE IDENTITY DISORDERS

Dissociative identity disorders are a group of psychic disorders that even within psychiatry provokes debates. One branch of the profession repudiates them and classifies them under schizophrenic and other disorder groups, while another regards them as a distinct group that is entitled to special care and treatment. In the following paper, I will only touch upon the existing definition, and the general characteristics of the group of disorders in question (with an emphasis on the multiple personality disorders and the dissociative fugue). Therefore, the emphasis will not be on the medical perspective of the treatment but rather on the philosophical perspective of the subject when it comes to such disorders, as well as the question of whether such treatment is necessary. If the subject were to be understood as the identity holder, then I will ask (and try to answer) the question whether a body has to unavoidably be linked to a single subject, and if the treatment of such kind is in any way necessary.

DRAGUTIN VUČKOVIĆ

*Hrvatsko društvo za analitičku psihologiju, Jastrebarsko, Hrvatska /
Croatian Association for Analytical Psychology, Jastrebarsko, Croatia*

KOMPLEKSI

Govorit ću o kompleksima, njihovoj definiciji i vezi sa emocijama i instinktima. Osvrnut ću se na svrhu asocijativnog eksperimenta i njegove važnosti za određivanje kompleksa. Pokušat ću opisati negativne učinke kompleksa kroz njihov utjecaj na našu svijest, naša uvjerenja, percepciju stvarnosti i procjenu nas samih. Kada smo pod utjecajem kompleksa, naša uvjerenja su često iskrivljena i onemogućuju korektnu adaptaciju na vanjske i unutarnje životne uvjete. Stoga ću pokušati pokazati kako je rad na snovima jedan od najlakših načina da smanjimo takav negativan učinak osobnih kompleksa. U snovima, za razliku od asocijativnog eksperimenta, možemo dobiti uvid u dinamiku kompleksa na svakodnevnoj bazi.

Zaključit ću kako kompleksi postaju patološki samo kada je naš odnos prema njima represivan, no u većini slučajeva oni predstavljaju zdravu, razvojnu bazu psihe, s arhetipovima kao središtem.

COMPLEXES

I will be talking about complexes, their definition, and relation between emotions and instincts. I will remark on the goal of the associative experiment and its importance for determining complexes. I will attempt to describe the negative effects of complexes through their influence on our consciousness, our beliefs, our perception of reality, and the evaluation of ourselves. When we are under the influence of complexes, our beliefs are often distorted, and they prevent a correct adaptation to external and internal living conditions. I will try to present how working on dreams is one of the easiest ways of reducing such a negative effect of personal complexes. In dreams, unlike the associative experiment, we can gain insight into the dynamics of complexes on an everyday basis.

I shall conclude by saying that complexes become pathological only once our relation to them becomes repressive. In the majority of cases they represent a healthy, developmental basis of the psyche, with archetypes at their centre.

POP RATNI PROGRAM

SUPPLEMENTARY PROGRAM

ZLATKO BASTAŠIĆ

*Savjetovalište KREMOK, Zagreb, Hrvatska /
KREMOK Counseling, Zagreb, Croatia*

KONTEKSTI

Osnovna ideja radionice istraživanje je konteksta. U tome će nam pomoći igra s tridesetak drvenih bista. Svaka bista/figura nalazi se u specifičnom suodnosu sa skupinom, a isto tako i sa svakom pojedinom figurom unutar skupine. Taj suodnos nije fiksiran. Obiteljski terapeuti koriste »obiteljsku dasku« kao komunikacijsko sredstvo – drvene figure simboliziraju članove obitelji.

CONTEXT

The basic idea of this workshop is to explore the context. A game with about thirty wooden busts will help us. Each figure is in a specific relationship with the group, as well as with each individual figure inside the group. This co-relation is not fixed. Family therapists use the “family board” as a means of communication – wooden figures symbolize family members.

UDRUGA »LUDRUGA«

Zagreb, Hrvatska /

Zagreb, Croatia

ISKUSTVENA RADIONICA AKTIVNOG SLUŠANJA I EFEKTIVNE KOMUNIKACIJE

Iskustvena radionica aktivnog slušanja i komunikacije osmišljena je na način da su svi sudionici aktivno uključeni u radioničke aktivnosti po principu jednakosti. Neće biti klasičnog odnosa predavač–publika. Sudionici će kroz izvođenje niza vježbi biti u prilici ojačati svoje komunikacijske kapacitete, kako verbalne, tako i neverbalne, aktivno slušanje i stvaranje grupne kohezije. Kvalitetna komunikacija dovodi do boljeg uvida u vlastite motive i ponašanje, kao i do boljeg razumijevanja i uvažavanja drugih i drugačijih, te je bitna za postizanje i očuvanje mentalnog zdravlja. Optimalni broj sudionika radionice je do 20 osoba.

EXPERIENTIAL WORKSHOP OFACTIVE LISTENING AND EFFECTIVE COMUNICATION

Experiential workshop of active listening and effective communication was thought-out in a way in which all participants are included into workshop activity by the principle of equality. There will be no classical lecturer–public approach. Through various exercises participants will bolster their verbal and non-verbal communication, active listening, and creation of the group cohesion. Good communication leads to a better insight into personal motives and behaviour, as well as it improves the understanding and acknowledging of others and different. It is crucial for achieving and securing mental health. Optimal number of participants is up to 20.

OKRUGLI STOL

PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA U ZAJEDNICI KAO PREDUVJET ZA DEINSTITUCIONALIZACIJU PSIHIJATRIJE

Sudjeluju: Adi Hasanbašić (Green Doors z. u., Prag), Danijela Štimac Grbić (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb), Slađana Štrkalj Ivezić (Klinika za psihijatriju »Vrapče«, Zagreb), Igor Salopek (Opća bolnica Karlovac; Integrativni centar mentalnog zdravlja, Karlovac), Ksenija Kapelj (Udruga »Ludrug«, Zagreb), Robert Torre (Klinički bolnički centar »Sestre milosrdnice«, Zagreb)

Institucionalizacija psihijatrije i formalizacija psihoterapije smatra se jednim od najvećih problema suvremenog standardna liječenja i pružanja pomoći osobama s duševnim smetnjama. Posebno se ističe problem odvajanja pacijentata od ostataka društva i liječenje u izolaciji, kao i manjak mogućnosti kontrole postupanja prema pacijentima i praćenja komunikacije i funkcionalnosti izvan institucija. Sudionici okruglog stola preispitat će temeljne ideje institucionalizacije psihijatrije te raspraviti nove koncepte psihosocijalne podrške u zajednici koji se smatraju prvim velikim iskorakom u borbi protiv neadekvatnog pristupanja osobama s duševnim smetnjama.

ROUND TABLE

PSYCHOSOCIAL SUPPORT IN COMMUNITY AS A PREREQUISITE FOR DEINSTITUTIONALIZATION OF PSYCHIATRY

Participants: Adi Hasanbašić (Green Doors z. u., Prague), Danijela Štimac Grbić (Croatian Institute for Public Health, Zagreb), Slađana Štrkalj Ivezić (University Psychiatric Hospital "Vrapče", Zagreb), Igor Salopek (General Hospital Karlovac; Integrative Centre for Mental Healthcare, Karlovac), Ksenija Kapelj ("Ludrug" Association, Zagreb), Robert Torre (Sisters of Charity Hospital, Zagreb)

Institutionalization of psychiatry, and the formalization of psychotherapy are considered to be one of the greatest problems of the contemporary standards of treating and helping persons with psychic issues. Separation of patients from the rest of the society, and the isolated treatment are especially troubling practices, and so are the lack of the possibility of control over how patients are being treated, and how they communicate and function outside institutions. Participants of the round table will discuss some of the fundamental ideas behind institutionalized psychiatry, and new concepts of psychosocial support in the community. These concepts are considered to be a first great step in the fight against inadequate approach to persons with mental issues.

OKRUGLI STOL

DESTIGMATIZACIJA

Sudjeluju: Alen Orešković (Udruga »Ludruga«, Zagreb), Hrvoje Handl (Psihijatrijska bolnica »Sveti Ivan«, Zagreb), Nataša Jokić-Begić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), Vesna Šendula Jengiđ (Psihijatrijska bolnica Rab), Vlatka Ročić-Petak (Udruga »Ludruga«, Zagreb)

Tema je okruglog stola stigmatizacija osoba s psihičkim patnjama i poremećajima, mentalnim izazovima te izmijenjenim stanjima svijesti. Stigmatizacija je postupak obilježavanja pojedinaca ili društvenih skupina negativnim obilježjima na temelju neke od njihovih karakteristika. Stigmatizirani mogu biti svi oni koje se ne smatra »normalnima«, a zbog zastarjelog sustava liječenja i sporog napredovanja u razumijevanju psihičkih procesa osobe s duševnim smetnjama učestalo su stigmatizirane. O aktualnoj situaciji, ali i prijedlozima za njezino nadilaženje raspravljat će profesionalci i osobe s iskustvom stigmatizacije, tzv. »stručnjaci po iskustvu«.

ROUND TABLE

DESTIGMATIZATION

Participants: Alen Orešković (“Ludruga” Association, Zagreb), Hrvoje Handl (St. John’s Psychiatry Hospital, Zagreb), Nataša Jokić-Begić (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb), Vesna Šendula Jengiđ (Rab Psychiatry Hospital), Vlatka Ročić-Petak (“Ludruga” Association, Zagreb)

Main topic of the round table is the stigmatization of persons with psychic issues, mental challenges, and altered states of consciousness. Stigmatization is the process of marking individuals or social groups with negative characteristics on the grounds of some of their traits. Stigmatized persons can be anybody who does not correspond to the “normal ones”, and because of the outdated treatment system, and slow advancements in understanding psyche persons with psychic issues are often stigmatized. Professionals from various fields, and “experts by experience” will together discuss the current situation regarding stigmatization, but will also discuss about suggestions for overcoming it.

PREDSTAVA

S DRUGE STRANE OGLEDALA

Izvođač: Udruga »Ludruga«

Predstava »S druge strane ogledala« nastala je na temelju niza radionica u kojima se kao alat pri terapiji s osobama s psihosocijalnim izazovima koristio forum teatar, pri čemu su polaznici prolazili kroz različite situacije te pritom bili u potrazi za vlastitim identitetom. U ovoj ćete predstavi moći doživjeti kako je gledati s druge strane ogledala, kako se ponekad vidimo mi sami, imamo li iskrivljenu sliku o sebi i svijetu oko nas, od kuda sve navedeno dolazi i, na kraju, kako u ogledalu vidjeti sebe? Cilj je predstave potaknuti publiku da se zapita: je sam li i ja ponekad s druge strane ogledala?

PLAY

FROM THE OTHER SIDE OF MIRROR

Performer: "Ludruga" Association

"From the Other Side of Mirror" is a play that was written on the basis of a series of therapy workshops with psychosocially challenged person in which forum theatre was the tool of aid for getting through various situations and finding personal identities. In this play, you will experience how it is to observe from the other side of mirror, how sometimes we see ourselves, do we have a deviated image of ourselves and the world around us, from where does all the mentioned come from, and finally, how to see oneself in the mirror? The goal of the show is to motivate viewers to ask themselves: Am I sometimes from the other side of mirror?

FOTOGRAFSKA IZLOŽBA

»ZOOM NA PSIHU«

Autori: Studenti Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; Branko Kostenjak

»Zoom na psihu« projekt je koji provodi skupina studenata s Odsjeka za filozofiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s fotografima, studentima Akademije dramskih umjetnosti i stručnjacima iz područja psihologije. Cilj projekta bio je ukazati na postojeću stigmatizaciju osoba s psihičkim poremećajima i mentalnim izazovima u našem društvu te putem fotografija započeti proces destigmatizacije. Na ovom će nam se simpoziju priključiti Branko Kostenjak iz udruge »Ludruga« kao koautor, a fotografije su djelo tzv. »zdravih«, ali i onih za koje se tvrdi da to nisu, kao npr. Branko Kostenjak koji se suočava s izazovima promijenjenih stanja svijesti, pa nek' se pokuša pogoditi tko je ovdje lud... osoba u našem društvu te putem fotografija započeti proces destigmatizacije.

PHOTOGRAPHY EXHIBITION

“ZOOM ON PSYCHE”

Authors: Students of the Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb; Branko Kostenjak

“Zoom on psyche” is the project led by a group of students of the Department of Psychology of the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, in co-operation with photographers, students of the Academy of Dramatic Art, and experts from the field of psychology. The purpose of the project was to point out the existing stigmatization of persons with psychic disorders in our society, and use photography to begin the process of destigmatization. Branko Kostenjak from “Ludruga” association joined as a co-author, and the photographs are work of the presupposed “normal people”, but also of those who face challenges of altered state of consciousness: let's try to see who's mad here, actually...

ADRESAR

ADDRESS BOOK

OKRUGLI STOL

Psihosocijalna podrška u zajednici kao preduvjet za deinstitucionalizaciju psihijatrije

ROUND TABLE

Psychosocial Support in the Community as a Prerequisite for Deinstitutionalization of Psychiatry

Adi Hasanbašić

Green Doors z. u.
Pujmanové 1219/8
CZ-14200 Prag 4
Czech Republic
e-mail: adihasanbasic@yahoo.com

Ksenija Kapelj

Udruga »Ludruga«
Prečko 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga.ludruga@gmail.com

Igor Salopek

Opća bolnica Karlovac
Integrativni centar mentalnog zdravlja
Andrije Štampara 3
HR-47000 Karlovac
Croatia
e-mail: igor.salopek@gmail.com

Danijela Štimac Grbić

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Odjel za mentalno zdravlje i prevenciju
ovisnosti
Rockefellerova 7
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: danijela.stimac@hzjz.hr

Sladana Štrkalj Ivezić

Klinika za psihijatriju »Vrapče«
Zavod za socijalnu psihijatriju
Bolnička cesta 32
HR-10090 Zagreb
Croatia
e-mail: sladjana.ivezic@bolnica-vrapce.hr

Robert Torre

Klinički bolnički centar »Sestre
milosrdnice«
Klinika za psihijatriju
Vinogradska cesta 29
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: rtorre1965@gmail.com

OKRUGLI STOL

Destigmatizacija

ROUND TABLE

Destigmatisation

Hrvoje Handl

Psihijatrijska bolnica »Sveti Ivan«
Jankomir 11, p. p. 68
HR-10090 Zagreb
Croatia
e-mail: hrvoje.handl@pbsvi.hr

Alen Orešković

Udruga »Ludruga«
Prečko 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga.ludruga@gmail.com

Nataša Jokić-Begić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: njbegic@ffzg.hr

Vlatka Ročić-Petak

Udruga »Ludruga«
Prečko 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga.ludruga@gmail.com

Vesna Šendula Jengić

Psihijatrijska bolnica Rab
Kampor 224
HR-51280 Rab
Croatia
e-mail: vesnasendula@bolnicarab.hr

RADIONICA

Konteksti

WORKSHOP

Contexts

Zlatko Bastašić

Savjetovalište KREMOK

Božidara Adžije 22

HR-10000 Zagreb

Croatia

e-mail: zlatkokremok@gmail.com

RADIONICA

Aktivno slušanje i efektivna komunikacija

WORKSHOP

Active Listening and Effective Communication

Udruga »Ludruga«

Prečko 2

HR-10000 Zagreb

Croatia

e-mail: udruga.ludruga@gmail.com

SIMPOZIJ

Bioetika i aporije psihe

SYMPOSIUM

Bioethics and Aporia of Psyche

Mišel Androić

Ahmadija muslimanski džamat
Vlaška 95
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: 133741@gmail.com

Irena Bakić

Sigmund Freud University
Freudplatz 1, Messestrasse 1
AT-1020 Vienna
Austria
e-mail: bakic.irena@gmail.com

Eva Dolar Bahovec

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Aškerčeva cesta 2
SI-1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: ebahovec@yahoo.com

Buga Bosanac

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: buga.bosanac@gmail.com

Lovre Čulina

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lovreculina@outlook.com

Tamara Drašković

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: tamara.draskovic@gmail.com

Julija Erhardt

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Rooseveltov trg 6
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jerhardt@biol.pmf.hr

Petar Gabrić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: petar.gabric1@gmail.com

Srećko Gajović

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet
Šalata 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: srecko.gajovic@hiim.hr

Marko Glogoški

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Rooseveltovo trg 6
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marko.glogoski@biol.pmf.hr

Adi Hasanbašić

Green Doors z. u.
Pujmanovė 1219/8
CZ–14200 Prag 4
Czech Republic
e-mail: adihasanbasic@yahoo.com

Damir Hršak

Sveučilište u Zagrebu
Metalurški fakultet
Aleja narodnih heroja 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hrsakd@simet.hr

Theodor Itten

Psychotherapeutische Praxis
Theodor Itten
Magniberg 10
CH–9000 St. Gallen
Switzerland
e-mail: info@ittentheodor.ch

Nataša Jokić-Begić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: njbegic@ffzg.hr

Lana Jurčec

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet
Savska cesta 77
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lana.jurcec@ufzg.hr

Marijana Kletečki Radović

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Vladimira Nazora 51
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marijana.kletecki.radovic@pravo.hr

Iva Kužina

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ivakuzina@gmail.com

Vjera Lopina

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vlopina@ffzg.hr

Ljiljana Marinac

Psihoterapija »Marinac«
Vukovarska 16
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ljiljana.marinac@zg.t-com.hr

Stanislav Matačić

Hrvatsko psihoanalitičko društvo
Dugi dol 5
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: stanislav.matacic@yahoo.com

Luka Perušić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lperusic@yahoo.com

Andrej Preglej

Centar za rehabilitaciju Varaždin
Zinke Kunc 47
HR–42000 Varaždin
Croatia
e-mail: andrejpreglej00@gmail.com

Nikola Prpić

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet
Šalata 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: nikolaprpic2@gmail.com

Roni Rengel

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ronirengel@gmail.com

Vlatka Ročić-Petak

Udruga »Ludruga«
Prečko 2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: udruga.ludruga@gmail.com

Igor Salopek

Opća bolnica Karlovac
Integrativni centar mentalnog zdravlja
Andrije Štampara 3
HR–47000 Karlovac
Croatia
e-mail: igor.salopek@gmail.com

Goran Sunajko

Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«
Frankopanska 26
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: goran.sunajko@lzmh.hr

Vesna Šendula Jengić

Psihijatrijska bolnica Rab
Kampor 224
HR–51280 Rab
Croatia
e-mail: vesna.sendula@gmail.com

Matija Mato Škerbić

Hrvatskih branitelja 5
HR–42000 Varaždin
Croatia
e-mail: matijaskerbic@gmail.com

Bernard Špoljarić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: bernard.spoljar@gmail.com

Martina Šušnjara

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Vladimira Nazora 51
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: susnjara.martina@gmail.com

Marko Tokić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mtokic@ffzg.hr

Mija Vandek

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mijavandek@gmail.com

Maja Vejić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: vejic.maja.n@gmail.com

Dragutin Vučković

Hrvatsko društvo za analitičku
psihologiju
Zagrebačka 30, Klinča Sela
HR–10450 Jastrebarsko
Croatia
e-mail: dragutin.vuckovic@gmail.com

IZDAVAČ / PUBLISHER

Hrvatsko bioetičko društvo / Croatian Bioethics Society

ZA IZDAVAČA / FOR PUBLISHER

Hrvoje Jurić

UREDNICI / EDITORS

Luka Janeš, Lidija Knorr, Luka Perušić

PRIJEVODI I KOREKTURA / TRANSLATIONS AND PROOFREADING

Josip Janeš, Hrvoje Jurić, Lidija Knorr, Luka Perušić

DIZAJN NASLOVNICE / COVER DESIGN

Luka Perušić

PRIJELOM TEKSTA / LAYOUT

Stjepan Ocvirk, Zagreb

TISAK / PRINT

GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA / VOLUME

200

ISBN 978-953-55926-1-9